

Tunnistamisesta tunnustamiseen, anteeksiannosta sovintoon

Talviristeilyn teemana evakkolapsuus

Vuosi vuoden jälkeen johannekselaiset kokoontuvat talviristeilylle tapaamaan toisiaan, rentoutumaan ja kuuntelemaan asiantuntijaesitelmää. Järjestelyvastuussa ovat Sari Auvainen ja Pekka Teräväinen luotsasivat joukkoa ja juonsivat yhteiset tilaisuudet. Tällä kertaa matkalaisia oli 94, ja aihe – evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistojen tutkimus - kiinnosti ja kosketti kaikkia.

Baltic Princess -laivan kokoustilassa kasvatustieteen tohtori **Eeva Riutamaa** kertoi väitöskirjansa aiheesta ja tuloksista. Riutamaan juuret ovat Äyräpäässä, Salmissa ja Mantsinsaarella.

Aihetta Riutamaa on lähestynyt triangulaatiomenetelmän avulla eli monimenetelmällisesti tilasto- ja sisällönanalyysin keinoin. Pääkysymys oli evakkolasten kasvukokemukset, joihin kuuluivat kotikasvatus, ihmissuhteet, koulu, evakkomatkat, ympäristö ym. Tutkijan mukaan lapsen kokemus sodasta on universaali (vrt. nykyeurooppalaisten pakolaisten kokemukset). Virallinen kertomus on ollut lasten selviytyminen

ja sopeutuminen ”kaikki on hyvin”-mentaliteetilla. Kuitenkaan kaikkien kohdalla sopeutuminen ei ollut helppoa. Esimerkiksi koulussa evakkolasta saatiin kiusata erilaisuudesta. Uskonto vaikutti myös: ortodoksilapsia kiusattiin luterilaisia enemmän. Kielteisistä kokemuksista yleensä vaiettiin ja ne torjuttiin. Positiiviset kokemukset taas koettiin hyväksynnän ja kunnioituksen saamisena.

Riutamaan haastattelujen perusteella lasten muistoihin evakkomatka liittyivät kylmyys, ahtaus, lika ja nälkä. Pelottavia asioita olivat läheisten menettämisen pelko ja vihollisen pommitukset.

Evakkolasten menestyminen uusissa oloissa urheilun ja musiikin aloilla olivat hyväksynnän hakemista. Myös hengellisyys auttoi sopeutumisessa. Yli puolet tuon ajan lauluista oli hengellisiä – esimerkkinä edellä mainittu ”Maan korvessa kulkevi lapsosen tie”.

Sopeutuminen uusiin oloihin

Ajan kuluessa sopeutumista edistivät ympäristön hyväksyntä, perheen sosiaalisuus ja kokemuksista puhuminen, ja sitä heikentäviä asioita olivat torjunta, eristäytyneisyys ja vaikeneminen. Traumoja syntyi puhumattomuudesta

ja kodin menetyksestä. Toisissa perheissä menetyksistä puhuttiin, toisissa ei. Menetyksen tunnustaminen ja tunnustaminen on Riutamaan mukaan tärkeää.

Riutamaa löysi kuusi erilaista selviytymistyyppiä: selviytyjäsankarit, identiteettiä etsijät, optimistiset toimijat, trauman työstäjät, kohtalonsa hyväksyjät ja menetyksen kantajat. Näitä tyyppiä kuvattiin myös psykodraaman avulla. Osa läsnäolijoista pääsi esittämään kunkin tyyppin ajatuksia sekä positiiviselta että negatiiviselta kannalta.

Koti- ja koulukasvatuksen vaikutus

Myönteisesti evakkolapseen vaikuttivat tasapainoinen kotikasvatus ja vastavuoroiset vertaissuhteet (kaverit, ystävät) sekä koulussa suosittu oppilaan asema. Kielteinen vaikutus taas oli kodin surumielisyydellä ja kaipuulla menneeseen, eristyneisyydellä ja koulukiusaamisen kohteeksi joutumisella. Riutamaan mukaan ”kasvatusperintönä evakkolapset haluavat jättää mallin työteliäästä, rehellisestä, toiset huomioivasta ja juuristaan tietoisesta kansalaisesta”.

Tunnemuistot näkyvät myös kehon reaktioissa erilaisina oireina, kuten puristuksena rinnassa, pulssin kiihty-

misenä, itkettämisenä. Jos negatiivisia tunteita ei osata käsitellä, psykoterapia voi auttaa. Tutkimuksen mukaan sukupolvien ketjun tiedostaminen on tärkeää: trauma siirtyy seuraavalle polvelle, jos esille nousevat vaatimukset, vaille jäämisen tunne, katkeruus ja vetäytyminen. Jos taas trauma tunnustetaan ja tunnustetaan, voidaan edetä anteeksiannosta sovintoon.

Evakkomatkamuuistoja

Yhteinen tilaisuus päättyi muutamien matkalaisten henkilökohtaisiin muistoihin evakkomatkaista ja sopeutumisesta länsisuomalaiseen elämään. Muun muassa kotoalähtö pimeässä, matka Viipurin läpi ja tulipalojen näkeminen ovat jääneet lapsen muistikuviksi. Yhdessä laulettiin Riutamaan väitöskirjan alaotsikon vanha hengellinen laulu ”Maan korvessa kulkevi”. Matkalaiset palasivat kotiin tuomisinaan pohdittavaa evakkolasten kohtalosta; monilla kassissaan Riutamaan väitöskirja perusteellisempaa perehtymistä varten.

– Kaija Sipilä –

Eeva Riutamaa ja Pekka Teräväinen väitöskirjakaupoilla.

Kansallispukutoimikunta tiedottaa

Alan ammattilaiset ovat ahertaneet puvun osien valmistuksen, helttuhatun ja kankaiden kutomisen parissa. Helmikuun ensimmäisenä lauontaina pidettiin aktivointi-/ koulutustilaisuus, jossa harjoiteltiin helttuhatun virkkaamista, puvun paidan hihan poimuttamista ja kauluksen reikäömmeltä.

Osallistujien joukossa oli sekä ammattilaisia, käsityö- tai vaatetusalan koulutuksen hankkineita, että meitä enemmän tai vähemmän käsitöitä harrastaneita. Virkkausohjeista ja opettajan neuvoista huolimatta hatun päällisen sopiva muoto oli ainakin itselleni työn ja tuskan takana, purkamista tuli. Totta puhuen: ainekset ovat edelleen levällään, valmistusta hattua ei minulla vielä ole. Onneksi käytin puuvillalankaa enkä aitoa silkilankaa, mikä on hatun oikea materiaali. Helmikuun toisella viikolla oli toimikunnan edustajien, ammattilaisten ja asiantuntijoiden tapaaminen Orimattilassa Kansallismuseon varastolla. Siellä vertailtiin materiaaleja, tutkittiin museossa olevia esikuvia ja sovittiin mallikappaleita. Tilaisuuksista lisää sivulla 3.

Viimeinen koulutustapahtuma on toukokuun loppupuolella.

– Marjatta Haltia –

< Pukuun tulevan paidan mallia esittelee Minna Koskinen, puvun ompelija.

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Kansallispuvun oppia saatu

s. 3

Talotietoa Karhulasta

s. 4-5

Henkilötarinoiden satoa

s. 6

Baltian juuria

s. 8-9

Amerikanmaalle matkanneita

s. 9-10

Johannes-Seura ry:n sääntömääräinen kevätkokous
Johannes-Seuran toimistolla, Myllytie 1, 21500 Piikkiö,
lauantaina 8.4.2017 klo 13.00

Käsitellään sääntöjen 9 §:ssä mainitut asiat. Kokouksen jälkeen videoesitys, jossa mm. tunnelmia viime kesän Johannesjuhlista.

– Johtokunta –

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Satavuotiaan tarinaa

Viipuri on itsenäisyysajan edellä ollut vilkas lehdistökaupunki. Lehtien määrässä se ei ollut Helsingin veroinen, mutta monipuolisuudessa ja aktiivisuudessa hyvin merkittävä. Suomenkielisiä lehtiä ilmestyi säännöllisesti puolen tusinaa ja poliittinen kartta tuli hyvin katetuksi. Lisäksi ilmestyi myös yksi vahva ruotsinkielinen sanomalehti. Lehdistöllä oli sen ajan oloissa toimiva tiedonhankintakeinonsa. Isommilla paikkakunnilla toimi kirjeenvaihtajia, jotka poimivat tapahtumien virrasta uutisointiaihteita. He saattoivat myös pitää yllä kirjoituspalstaa kuntateemalla ja käsitellä siinä useita aiheita yhdellä kertaa.

Johannes oli tällainen edellä kuvattu kirjeenvaihtajapaikkakunta, jonka asioita valikoiden uutisoitiin viipurilaisissa lehdissä. Sen lisäksi samat tai toiset asiamiehet laittoivat valtakunnan suuriin lehtiin tiiviitä viestejä. Meillä on hyvin puutteellinen tieto näiden kirjeenvaihtajien henkilöllisyyksistä, koska he käyttivät nimimerkkejä tai nimensä lyhenteitä. Joissakin tapauksissa uutiset otsikoitiin ”kirjeenvaihtajaltamme Johanneksesta” ilman muuta tunnistetta. Nämä henkilöt saattoivat olla esimerkiksi opettajia, tehtaan toimihenkilöitä tai seurakunnan viranhaltijoita. Joka tapauksessa kuvaukset vaikkapa kuntakokouksista olivat niin tarkkoja, että paikan päällä on oltu itse eikä kirjoitus perustu kuulopuheisiin. Jos lukijoilla on sukunsa piiristä tietoa kirjeenvaihtajapersoonista, laittakaa viestiä matkaan.

Pitkä johdanto tarvittiin ennen kuin pääsen otsikon asiaan. Sisäsiivilta löytyy esimerkkejä Johannes-uutisoinnista alkuvuodelta 1917. Niistä näkyy aika tavallinen elämänkulku, vaikka maailmanpalo oli meneillään. Suomi eli arkea ja uutisista päätellen monella oli aihetta pieneen juhlaankin, oli voittoja saatu hevoskilvassa tai arvan avulla. Valikoimasta näkyy myös, että monenlaiset henkilöuutiset sekä tilan ja talon kaupat kerrottiin heti ja tarkalleen osapuolia tai markka-arvoja myöten. Nykyisenä yksityisyyden suoja-aikana moni tieto jää saamatta tai löytyy paremmin sometuksen verkostoista.

Henkilökuvia tekstin keinoin

Lehtitoimikunta on nyt puntaroinut syksyn kirjoituskilvan satoa. Tehtävä ei ollut helppo, koska näkökulmia on yhtä monta kuin on puntarin pitäjää. Selvä yhteenveto oli, että kaikella saadulla aineistolla oli lisäarvoa, lehden lisäksi varmasti myös kirjoittajille. Toinen arvio oli, että hyvin eri suunnilta eteneviä kirjoituksia ei saa yhteismitallisiksi eikä tarvitsekaan saada. Puntarissa olivat tunnetilat, tarinan vahvuudet ja jotain muuta ei niin sanoiksi tulkittavaa.

Tässä lehdessä on jo alkumaustetta henkilötarinoiden maisemaan, jatkoa seuraa tilankäytön raameissa vuoden mittaan. Kirjoituksia ei julkaista mitenkään paremmuusjärjestyksessä. Kaksi kirjoittajaa on päätetty nimikoida palkittavaksi, mutta muuten ei ole järjestystä rakennettu eikä olisi oikeudenmukaistakaan rakentaa. Nämä kaksi edellä todettua ovat Ella Heino sekä Jukka Johansson. Heidän lisäksi kaikille osallistujille mitä parhaimmat kiitokset teeman toteutuksesta.

Laita kevään ja alkukesän tietoa

Kevään korva on käsillä ja hiirenkorvat lähenevät aikanaan. Seuraava numero painetaan ennen pääsiäistä huhtikuussa, mutta sitä seuraava kaksoisnumero vasta toukokuun loppupuolella. Siksi kannattaa laittaa jo huhtikuun numeroon kutsut tai vastaavat tiedot tapahtumista, jotka ovat toukokuussa tai heti kesäkuun alussa. Viestintää ei ole koskaan liikaa, mutta viime hetken viestiä on vaikeampi ottaa huomioon.

Johannekselainen

— JOHANNEXSELAISEN PERINTEEN VAALIJA — 66. VUOSIKERTA —

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Seuraava numero ilmestyy huhtikuussa. Aineiston toimittaminen viimeistään 25.3. 2017 mennessä (painopv 11.4.).

Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Osa tilaajista saa sen jo painopäivää seuraavana päivänä ja kaikki kotimaan tilaajat viimeistään kolmantena arkipäivänä painopäivän jälkeen. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Hilma Hovi o.s. **Hiltunen** kuoli 21.1.2017 Porissa. Hän oli syntynyt 15.5.1917 Kaavissa. Kaivaten Eila, Seija ja Walter, Sulo ja Else perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Vainaja oli Armas Augustinp. Hovin puoliso Suonpäästä.

Kaarina Jaakkola o.s. **Suuluhta** kuoli 25.1.2017 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 19.5.1932 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Pertti, Outi, Riku ja Elsi, Jouni ja Niklas ja Anne ja Aija. Siunattu hiljaisuudessa.

Sisko Anneli Patrakka kuoli 19.1.2017. Hän oli syntynyt 16.9.1939 Johanneksessa, vanhemmat Viljo ja Rauha (o.s. Reponen) Karvanen Revonsaaresta. Kaivaten muistavat lapset perheineen sekä sisaret Anni ja Eeva. Siunattu läheisten läsnä ollessa Porvoossa.

Eeva Anneli Rajala kuoli 23.1.2017 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 17.12.1934 Johanneksessa. Ikävöiden muistavat Unto, Jukka, Juha ja Antti perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Vihitty

Pirjo (e. **Ruoho** s. **Kukkonen**) ja **Matti Amper** on vihitty 26.2.2017 Kaarinassa.

100v. itsenäisyyttä ja itsepäisyyttä

Karjalaiset kesäjuhlat Jyväskylässä 16.-18.6.2017

Karjalaiset kesäjuhlat osana Suomi 100 -tapahtumaketjua
Karjalan Liitto ja Keski-Suomen piiri ovat jo reilun vuoden ajan rakentaneet suurta juhlaa, joka on samalla osa Suomi 100 vuotta -tapahtumaketjua. Juhlavuoden tapahtuma on kokonaisuudessaan Jyväskylän Paviljongissa.

JYVÄSKYLÄ

Paastonaika on alkanut

Paastonaika johdattaa meitä Jeesuksen kärsimystien alkuun. Ristintie vei Jeesuksen kärsimyksen ja kuoleman kautta voittoon. Mahdammeko ymmärtää siitä mitään? Meille ihmisille tämä elämä näyttäytyy joskus vain kärsimystienä, jota on todella vaikea ymmärtää ja tulkita. Elämäntilanteet ja -vaiheet ovat oikea kysymysmerkkiviidakko, josta yritämme luovia takaisin ymmärryksen tielle. Aina ei kerta kaikkiaan avaudu, miksi minun tieni on juuri tällainen; se pysyy salassa. Niin tie oli salassa opetuslapsillekin: sekä heidän oma tiensä että Jumalan suunnittelema tie Jeesusta varten. Ennenmin he odottivat, että ristin sijaan Jeesus menee Jerusalemiin ja nousee siellä valtaistuimelleen juutalaisten ja koko maailman kuninkaana. Mutta mitä vielä, ei sinne päinkään. Jeesus kulki läpi ristintien, ihmisen tien. Se ei ollut maalista voimannäyttöä eikä helppoa elämää. Siksi Hän tietää ja tunnistaa, mitä tuskien tie voi pahimmillaan olla. Se ei ole hänelle vieras. Jeesus sanoo: ”Minä olen tie, totuus ja elämä”. Hän tietää taipaleemme mutkat, mäet ja kompastelut. *Jumala kulkee meidän maailmassamme ja hänet voidaan löytää.* Siihen mekin saamme luottaa vaeltaessamme omaa tietämme. Herra auttaa meitäkin.

Siunattua paastonaikaa!
– **Veikko Sailola** –
Vahdon kappalainen

Tapahtumakalenteri

MAALISKUU	
18.3.	Vahtola-Rokkala-Riionsaari kevättapaaminen klo 13 Littoisten monitoimitalolla, Tallakatu 2.
18.3.	Perinnekäsityökerho Johannes-Seuran toimistolla klo 11 alkaen.
19.3.	Littoisten Karjalaiset ry kevätkokous klo 13 Santasilla, Paaskalliontie 3 a 2 Rusko.
HUHTIKUU	
2.4.	Simo Hörkön Sukuyhdistyksen vuosikokous klo 13 Johannes-Seuran toimistolla, Myllytie 1 Piikkiö
2.4.	Karhulalaiset kokoontuvat klo 15 Liedon kunnantalolla, Kirkkotie 13 Lieto.
22.4.	Päätilän koulupiiriläisten kevättapaaminen klo 13 Littoisten monitoimitalolla.
22.4.	Uuras-Kilta ry:n sääntömääräinen vuosikokous klo 14 Karjalatalon Wiipuri-sali (3. kerros), Helsinki
29.4.	Kaislahden koulupiirin kokoontuminen klo 13 Littoisten monitoimitalolla, huoneet 1 ja 2.
TOUKOKUU	
20.5.	Perinnekäsityökerho Johannes-Seuran toimistolla klo 11 alkaen. Kevätkauden päättäjäiset.
26.-28.5.	Hörkön sukuseurojen matka juurille.
KESÄKUU	
2.-4.6.	Kotiseutumatka Johannekseen. Kohteina Johanneksen kylät: Vahtola, Rokkala, Kukkola, Koskijärvi, Tikkala, Kaijala, Karhula sekä saarikohteet Huunonsaari, Revonsaari ja Haltiansaari.
27.-29.6.	Kaislatalaisten perinteinen matka Viipuriin ja Uuraan suuntaan, ks. sivu 12.
ELOKUU	
5.8.	Johannesjuhlat Paimiossa.

Johanneksen naisen kansallispukuhankkeen toinen koulutuspäivä

Koulutuspäivän 4.2.2017 aluksi projektin vetäjä Sirpa Saaristo toivotti osallistujat tervetulleiksi ja esitteli kouluttajat Marjo Vainion ja Minna Koskisen. Kahvinjuonnin lomassa esit- täytyivät toimikunnan jäsenet ja kaikki muut osallistujat. Osallistujien joukossa oli käsityön opettajia, tekstiiliar- tesaani kudontapuolelta, kansallispuvun tekijöitä ja muita vaatetusalan koulutusta saaneita henkilöitä. Kaikki olivat kiinnostuneita opiskelun kohteina olevasta savakkopuvun helttuhatusta ja paidasta, joissa esikuvina ovat Viipurin ja Johanneksen pitäjissä käytetyt vaatekappalet.

Hihansuun poimutusta pohditaan. Kuva: Liisa Katajainen

Helttuhatun virkkaami- nen ja käyttö

Helttuhattu, helttihattu, hapsuhattu ja natsi ovat tämän mustasta silkkilangasta tehdyn vaimoihminen päähineen nimiä. Sanan natsi alkuperää ei ole pystytty selvittämään. Päälaki on kauniisti kor- risteltu erivärisillä helmillä. Hatun silk- kihapsut ovat 25 cm pitkät. Hattua on ruvettu käyttämään 1800-luvun alussa. Mustasta silkkilangasta valmistettua hattua pidettiin pyhinä ja erityisesti kirkkoon mennessä. Arkikäytössä oli myös värillisistä villalangoista tehty- jä hattuja. Marjo Vainio näytti kuvia hatuista ja jakoi kaikille hatun tekoa varten kirjalliset ohjeet. Virkkaus pitää olla sopivan tiukkaa ja päällisosasta pitää tulla kupera. Virkkauksen ohessa

keskusteltiin vilkkaasti ja kuunneltiin Marjon antamia vinkkejä, jotka hel- pottaisivat työskentelyä. Ainakin hyvää näköä vaaditaan, jotta suoriutuisi teh- tävästä. Hatun koko ja asettelu päähän kirvoittivat keskustelua. Valmiista ja puolivalmiista hatuista otettiin mallia ja niitä soviteltiin päähän. Aikaisemmin naisilla oli pitkä tukka, joka laitettiin sykeröön päälle. Näin natsi istui päähän luontevasti. Nykyajan naisen pitää turvautua papiljotteihin tai irto- lettiin ja kietoa päähine lyhyiden hiuk- sien ympärille sykeröksi. Innostuneina ja hartaasti paneuduttiin virkkauksen saloihin. Välillä aikaansaannoksia piti purkaa. On vaikea arvioida, paljonko työtunteja kuluu, ennen kuin tekijä saa asetella kutreilleen kauniin, helmiko- risteisen natsin.

Mallipäähine, josta puuttuvat vielä hapsut. Kuva: Marjo Vainio, joka on tehnyt mallipäähineen.

Helttuhatun virkkaus alkamassa. Kuva: Sirpa Saaristo

Hammasrivireikä- ompeleinen ja veto- poimutettu pitkä paita

Lounaan jälkeen kouluttaja Minna Koskinen johdatteli meidät paidan om- pelutekniikkoihin. Paita on valkoinen, 120 cm pitkä, ja siinä on laskosryhmät olkapäillä, pystykaulus, olkatilkut ja sivukiilat. Hiha on puolipitkä ja hihan suu on vetopoimutettu. Kuvien avulla tutustuttiin yksityiskohtiin. Kirjallisen ohjeen avulla voi tutustua erityövai- heisiin ja ompelutekniikkaan. Pieneen kangastilkkuun opeteltiin hammas- rivireikäompelelta ja vetopoimutusta. Nyt tarvittiin jo suurennuslasia, kun kangastilkusta piti vetää pois lankoja. Paita tehdään ostokankaasta. Minna oli tuonut tilaisuuteen malliksi valmiiksi ommellun lakanakankaasta tehdyn pai- dan. Keskustelua herätti paidan kaulus. Pitääkö sen olla pystyssä vai ei? Mikäli haluaa pystykaulusen, sen voi tärkätä. Minnan ohjauksessa saatiin tuntumaa paidan tekoon.

Kahvitauko oli nyt vuorossa, ja kes- kustelu jatkui koko ajan. Kahvin jäl- keen jatkettiin paidan ompelutekniikan opiskelua. Saimme tilaisuuteen myös vieraaksi Helena Heimolan, joka toi tullessaan Johanneksen naisen van- han savakkopuvun. Johannesjuhlilla Piikkiössä vuonna 1951 tämä puku esi- teltiin yleisölle yhdessä äyrämöispuvun kanssa. Valituksi tuli äyrämöispuku yli- voimaisella äänimäärällä. Savakkopuvun on piirtänyt taiteilija Karin Hilden ja sen suunnitteli taiteilija Tyyne Vahter. Pukuun kuuluu valkoinen pitkähiihai- nen pusero, jossa koristeltiin pääntiessä ja rannekeissa. Liivi on punainen, takaa kauniisti laskostettu, kiinnitys edestä metallisella soljella. Hame on musta ja raidallinen, esiliina valkoinen, helmassa hapsut. Kokonaisuudessaan tämä savak- kopuku on aistikas ja kaunis! Miksihän se ei aikoinaan miellyttänyt äänestäjiä? Hametta oli pidetty rumana. Johannes- Seura saa pitää pukua hallussaan jonkin aikaa ehtiäksemme tutustua siihen läh- emmin, koska palauttamisella Helenan mukaan ei ole kiirettä.

Pitkän päivän todettiin olleen kiin- toisa ja antoisa. Vielä on jäljellä yksi koulutuspäivä. Toimikunta tiedottaa sen ajankohdasta. Johannesjuhlilla Paimiossa 5.8. yleisölle esitellään uusi Johanneksen naisen savakkopuku. Kansallispukuprojekti loppuu 30.9.2017. Toimikunta kiittää kouluttajia ja kaikkia osallistuneita ja toivoo kiinnostuksen kansallispukuun jatkuvan!

– Liisa Katajainen –

Kansallispukumme valmistuu Orimattilassa

Kirpeänä pakkasaamuna 8. helmi- kuuta suuntasimme matkamme kan- sallispukuprojektin vetäjän Sirpa Saariston kanssa Kansallismuseon varastolle Orimattilaan. Puolilta päi- vin saavuimme perille, ja siellä olivat myös kansallispukukeskuksesta kan- sallispukukonsultti Taina Kangas ja Marja-Liisa Väisänen, tutkija Leena Holst, Johanneksen kansallispuvun valmistaja Minna Koskinen, hel- ttuhatun tekijä Marjo Vainio sekä hame- ja esiliinakankaan kutoja Soja Murto-Hartikainen. Esille oli otettu myös museossa olevat Johanneksen ja Viipurin alueen vaate-esikuvat, joihin tuleva pukumme perustuu.

Ensimmäisenä käsittelyyn otettiin hel- ttuhattu. Katsoimme ensin tietokoneelta vanhoja kuvia, jotka Marjatta Haltia oli kerännyt helttuhattuisista naisista. Niissä kaikissa näimme, että hattu oli puettu melko taakse, heltut ulottuivat lähes kaikissa olkapäille. Valitettavasti meillä ei ollut yhtään vanhaa kuvaa, joka olisi otettu sivusuunnasta. Myöskään Pirjo Ruohon löytämä ohje ”puetaan niin, että hatun etureuna tulee kahden kolmen sormen leveyden verran pois

otsalta” ei näissä kuvissa toteutunut. Hattu puettiin sitten päähäni tukka pienellä ”nupulla” hatun sisällä ja hat- tuneuloilla kiinni. Edestä katsoen hatun etureuna ja sen koriste hieman näkyivät ja heltut ulottuivat olkapäille. Hattu on virkattu silkkilangasta, mutta nyt siinä olevat silkiset heltut tuntuivat asian- tuntijoiden mukaan liian kevyiltä ja tulisivat liian kalliiksi. Joten helttuihin päädyttiin vielä kokeilemaan erilaista lankaa. Hatun helmikoristelut olivat kauniit ja esikuvan mukaiset, joten ne kelpasivat asiantuntijoille. Toiveemme oli, että hatusta olisi tullut hieman suu- rempi, mutta asiantuntijoiden mukaan mallihatun tulee olla esikuvan mukai-

nen kooltaan. Takareunan voi tehdä loivempaan kuin museohatussa, jolloin sen istuvuus päässä parane.

Seuraavaksi käsiteltiin silkikiröijyä. Asiantuntijat hyväksyivät vuoriksi pel- lavakankaan ja keskustelivat pitkään tukikankaasta ja ompelulangan väristä. Myös punainen kamlotista ommeltu liivi oli jo koottu ja taakse tulevat körtit näyttivät upeilta. Sovittiin, että niitä ei ommella kiinni, vaan ne saavat näyttää runsailta. Liivin kiinnitykseksi tulee nau- ha, joka kulkee liivin sisäpuolella. Pitkään tutkittiin myös pellavaista paitaa, sen pystykaulusen korkeutta sekä mietitiin hihojen rypytyä, niiden pituutta ja mansettiin tulevaa nappikiinnitystä.

Sen jälkeen ihailtiin Soja Murto-Harti- kaisen kutomaa vaaleaa puna-sinirai- dallista hamekangasta. Sovittiin, että siitä käytetään kolme metriä hameeseen. Laskoksia tulee eteen mutta varsinkin taakse tuomaan runsautta. Vielä oli vaalea punaraitainen esiliina, jonka mukainen kangaspala oli myös kudottu. Esiliinaan tulee runsautta eteen laskos- ten myötä. Solmimisnauhoina oli kapeat valko-siniset pirtanauhat.

Lopuksi vaatteita sovitetttiin Marjo Vainion päälle. Sovitettavana hameena oli musta kamlottikankainen hame, joka oli ollut jo viime kerralla käsittelyssä. Paidassa oli kauniit runsaat hihat ja soma pystykaulus, jonka etureunoissa

on hammasrivireikäompeleet. Punainen liivi sopi näiden kanssa hyvin, ja takaa katsoen hameen ja liivin körttien runsa- us näyttivät hienolta. Tähän sovitettiin vielä silkkiröijy, joka mahtui yllättävän hyvin liivin päälle, ja röijyssä olevat körtit menivät liivin körttien kanssa hyvin yhteen.

Sarkaröijy ei vielä ollut aloitettu, mutta sekin toivon mukaan valmistuu ajallaan. Jalkoihin käyvät punaiset, mus- tat tai valkoiset sukat. Jalkineiksi on so- vittu mustat avokkaat tai nauhakengät.

– Hannele Kajander –

Pukuperinteitä Karjalasta: Johanneksen naisen kansallispuvun valmistaminen

Johannes-Seura ry / Maaseudun kehittämisrahasto / Leader toimintaryhmä Varsin Hyvä ry

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Varsin Hyvä

Kaunisto, Kesäpelto, Kujasiinperä ja Autionurmentalo – vanhoja koteja ja pihapiirejä Karhulan uudessa kylässä

Teksti kertoi raininkolaisista, niin kuin meillä Karhulla (Mattilaiset tai Ravikangas) sanottiin. Rainingot olivat serkkuperhe, sillä Kauniston emäntä Anna Raininko (s. 1880) oli minun äijäni Salomon Karhun (s. 1875) sisar. Niihin aikoihin kaikissa taloissa oli paljon lapsia, ja niinpä serkuksiakin oli parikymmentä. Kanssakäyminen Ravikankaan ja Kauniston välillä oli vilkasta.

Vihreänhämärä kuusikko-polku - metsätie Ravikankaalta Kaunistoon

Kun ensimmäisen kerran v. 1989 kävin Aino- ja Saara-tätieni kanssa kotiseutumatkalla Karhulassa, vaikuttavimpia ja kauneimpia näkymiä oli vanha tie, joka kulki meiltä Ravikankaalta Kaunistoon. Suuret kuuset varjostivat vanhaa, kulunutta polkua, jonka poikki puiden juuret risteilivät. Tienpinnan peitti tummanvihreä sammal. Näkymä oli kuin sadusta.

Ei voinut olla kuvittelematta, miten polkua pitkin oli aikoinaan kuljettu pellon raivaukseen kylän takamaille, Marjapellon mäen ohi Työppölänjoen rantamaille. Oli kävelty hyvinkin väsyneinä. Mummo oli sanonut: ”Millokkaa ei näe lapsii silmii. Aamul ko lähtöö ni ne nukkuut, ja illal ko tulloo ni ne on männeet jo nukkumaa.” Myös nuoret olivat käyttäneet samaa tietä, olivat kulkeneet puiden varjossa, katseilta suoja- sa. Aikoinaan kasakat olivat ravanneet polkua pitkin Karhulaan. Tulivat ensin Työppölänjoen yli ja sitten laukaten kylään pitkin kuivaa kangasmaata. Tien kulku näkyy kartassa vuodelta Tien kulku näkyy vanhoissa kartoissa. Aino- tädin kertoman mukaan Ravikangas sai nimensä tästä kasakoiden ravitiestä.

Nyt, kolmisenkymmentä vuotta myöhemmin, polku on yhä jäljellä. Puustoa on harvennettu, ja valo on saanut tien pinnan kasvamaan kevyttä heinää ja vanamojakin. Tien luonne on nyt valoisaa, toisenlainen. Mutta kaunis se on.

Kesäpelto – Ida-mummoni lapsuudenkoti

Ennen Raininkoja Kaunistossa asuivat Elias ja Maria Pekkanen perheineen. Pekkaset olivat muuttaneet Karhulaan Alfthanin tilalle töihin. Alfthanit olivat varakkaita; he omistivat Viipurissa kiinteistöjä ja Ylivedellä Korpelan kartanon. Elias Pekkanen oli toiminut Korpelassa ensin muonatorpparina ja myöhemmin tilanhoitajana. Kun Alfthan v. 1883 osti Karhulasta Skyttä nro 4 -tilasta n. 300 hehtaarin maa-alueen (4:8), hän samalla toi Karhulaan tilanhoitajansa Elias Pekkasen ja tämän veljen Johanin. Aino-tätini kertoi: ”Pekkase äijä ol koroniekka (puutarhuri-tilanhoitaja), ja Juhana ol työmiehii esimies. Maria-mummo ol emäntäpiika.” Pekkaset alkoivat kutsua kotiaan Kesäpelloksi vuoden 1900 jälkeen. Silloin saatiin ostetuksi omaa maata, ja maarekisterissä tila sai nimen Kesäpelto.

Arkielämää Pekkasilla 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa

Kun Pekkaset muuttivat Karhulaan, heillä oli kolme tytärtä, joista vanhin, Iita, oli 5-vuotias. Lisäksi oli kaksi pienempää tyttöä, Lyyti ja Hilma. Käytiin töissä ”Altaanilla” ja asuttiin em. vanhassa talossa. Lähivuosina syntyi vielä kolme poikaa, Uno, Toivo ja Eemel. Alfthan oli innokas kehittämään tilan toimintoja ja halusi lähettää Marian Italiaan juustonvalmistuskurssille. Aika oli tiukkaa naisen moraalin ja arvokkuuden suhteen – Maria ei lähtenyt Italiaan. Kului aikaa, ja Iita-tytär alkoi tulla aikuiseksi. Jälleen Alfthan olisi halunnut tilalleen osaavia ihmisiä. Hän ehdotti,

Viime Johannekselaisessa oli juttu ja Kauniston talon kuva, joka toi mieleeni talon aikaisempia vaiheita. Kuva henki kesäistä tunnelmaa. Talon edessä oli puutarha ja etualalla koivu, jonka juurelle perhe oli kokoontunut kuvaan. Kaunisto oli aiemmin ollut Kesäpelto, jolloin se oli mummoni lapsuudenkoti.

Elias Pekkanen

Maria Pekkanen o.s. Uski

että Iita lähtisi voinvalmistuskurssille Tanskaan. Tätini ovat kertoneet, että joku vanhapoika olisi lähtenyt nuoren tytön mukaan ”esiliinaksi”. Iita oli sanonut: ”Ja sinne ko mie tuon vanhapoja kans lähen, ni mie ko tulen takasii, ni mie en oo ies käspyyhkee arvone.” Eikä lähtenyt. Sen sijaan hän tuli Salamoonin emännäksi Karhulle, Mattilaisille, niin kuin siihen aikaan sanottiin. 1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku olivat Venäjän sortotoimenpiteiden aikaa. Helmikuun manifesti julkaistiin v. 1899. Keisariin haluttiin vedota sortotoimenpiteiden kumoamiseksi ja koottiin Suuri adressi. Adressi allekirjoitettiin sekä Pekkasella että Karhulla. Se oli kansan yhtenäinen kannanotto sortotoimenpiteitä vastaan, ja siihen saatiin noin 500 000 allekirjoitusta.

Hilma Reinikainen o.s. Pekkanen

Ida Karhu o.s. Pekkanen

Lydia Huotari o.s. Pekkanen

Paria vuotta myöhemmin säädettiin asevelvollisuuslaki, jolloin Suomen armeijan olisi ollut liityttävä Venäjän armeijaan. Näitäkin määräyksiä vastustettiin, ja aika oli rauhatonta. Samaan aikaan Pekkasella alettiin päästä elämässä eteenpäin. Jo 1880-luvulla Elias oli ollut kaksi vuotta kuntakokouksen esimiehenä. Vihdoin v. 1900 pystyttiin ostamaan omaa maata. Saatiin oma tila, 38 hehtaarin suuruinen Kesäpelto 5:9. Muonatorpparina ja toisen palveluksessa toimineelle Eliakselle se oli varmasti jonkinlainen toiveiden täyttymys – Kesäpelto, omaa muhevaa maata oman pihapiirin vieressä. Osa maista oli Virransillan suunnassa Rokkalanjoen takana. Mielihyvää toi varmasti sekin, että Elias valittiin uudelleen kuntakokouksen esimieheksi, jälleen noin kahdeksi vuodeksi. Samoihin aikoihin vuonna 1901 vanhin tyttäristä, Iita, tuli emännäksi Karhulle Ravikankaalle (Mattilaisille). Salomon Karhu ja Ida Pekkanen sekä Anna Karhu ja Jaakko Raininko (silloin vielä Skyttä) viettivät kaksoishäitä. Häitä tanssittiin Ravikankaan tuvassa. Kerrottiin, että tuvan lattia oli maalattu, mutta häiden jälkeen maalia oli jäljellä enää vain tupaa kiertävien penkkien alla, muu lattia oli kulunut valkoiseksi. Sitä ei enää sen koommin maalattu, vaan lankut kuurattiin valkoiseksi hiekalla ja vedellä. Talon olivat rakentaneet Salamoon sekä ”vanha eno”, Pientalon Matti Kristianinpoika Karhu (s. 1849), josta oli juttua kuvineen Johannekselaisen nrossa 4/2015.

Lyyti-tytär oli iloinen ja hyvä tanssimaan, kerrotaan. Hän oli myös paljon mukana Karhulan nuorisoseura Kasvin toiminnassa. Lyyti avioitui Huotarin taloon emännäksi. Hilman tulevaisuudesta Maria-äidillä oli huolia, kertoivat tätini. Hilma oli rakastunut Reinikaiseen, joka oli käsityöläinen, suutari ammatiltaan. Nuoret kävivät kirjeenvaihtoa, ja Hilma säilytti kirjeitä tyttöjen kammarissa, korkean pönttöuunin päällä katon rajassa. Onnettomuudекseen Hilmalla oli tapana puhua unissaan, ja hän oli paljastanut rakkauskirjeittensä kätköpaikan. Kirjeet luettiin, ja seurasi moitteita ja ojennusta.

Asia päättyi kuitenkin onnellisesti – kodin vastarinta murtui, ja nuoret saivat toisensa. Rippikirjojen mukaan Hilma ja Topias Reinikainen asuivat Hilman lapsuudenkodissa vielä senkin jälkeen, kun Pekkasen muu perhe oli muuttanut pois. Tyttäret olivat menneet naimisiin. Marian ja Eliaksen pojista Uno ja Toivo toivat nuorikkonsa Pekkasil- le. Seuraavaakin sukupolvea syntyi. Sitten alkoi tulla vastoinikäymiä. Maria-äiti kuoli 1907 vain 57-vuotiaana. Tuli taloudellisia huolia, ja 1913 Elias Pekkanen joutui luopumaan Kesäpelto-tilastaan. Asuttuaan poikiensa perheiden luona hän vihdoin palasi 1921 takaisin Johannekseen, Vaahtolaan. Eliaksella oli pitkä elämä, hän kuoli Johanneksessa 89-vuotiaana 1929.

Vuoden 1544 maakirja – siirrytään vanhimpaan aikaan

Viipurin ja Porvoon läänin maakirja 1544: Kylän isäntiä olivat: Olof Katapä (viipurilainen porvari), Antti Karhu, Thomas Karhu, Heijno Karhu, Per Karhu ja Lauri Karhu. Nimet varmistuvat oikeiksi, kun niitä vertaa seuraavien vuosien maakirjoihin.

Vuoden 1773 kartta (sivulla 5, ylh.) 1700-luvun loppupuolelle saakka Karhulan asutus Skyttä lukuun ottamatta sijaitsi vanhassa kylässä.

Siirrytään ajassa taaksepäin: vuodet 1544 – 1773 – 1844 – 1861 – 1865 – 1867 taulukon muodossa:

KARHULAN KYLÄN JA UKKO 5 - KANTATILAN VAIHEITA	V. 1544 maakirjassa on ensimmäisiä tietoja Karhulan kantakylästä	
	KYLÄOJAN LÄNSIPUOLI	KYLÄOJAN ITÄPUOLI
Vuoden 1773 verotuskartta	Kantatilat Sairanen, Peräkylä, Vinnari, Ukko, Karhu, Lipponen Kylän pellot on jaettu kapeisiin sarkoihin, ja eri tilojen sarat ovat toistensa lomassa.	Kantatila Skyttä Kaikkien 7 kantatilan maita on myös Kyläojan itäpuolella lohkoina. Täälläkin eri tilojen maat ovat sekaisin.
1800-luvun alussa	Kylän läntinen osa on yhä ahtaampi, ja isojakoa aletaan valmistella	Osa asutuksesta siirtyy keskikylältä katsoen em. lohkojen taakse. Kyläojan itäpuolelle alkaa syntyä uusi kylän osa.
1844 kartta ”Rokkalan ja Kosken kartanoiden kylät”		Kyläojan itäpuolelle on merkitty 7 nimettyä taloa. Taloista ainakin 3 kuuluu tilaan Karhu 6, ja loput tilaan Ukko 5. Tämän voi päätellä myöhemmästä isojaosta ja sen jälkeisestä maarekisteristä.
1861 lahjoitusmaiden lunastus	Kaikki 7 kantatilaa ostetaan perinnöksi. Ukon tilan (498 ha) lunastivat eli perinnöksi ostivat: 9.3.1861 Gabriel ja leski Eva Willmarkus ¼ Jaakko Antinp. Skyttä 1/8 16.10.1861 Matti ja Jaakko Kesäläinen 1/6 leski Helena Karhu 1/3 (Yrjö Tahvananp. Karhun tytär) leski Saara Johanint. Kesäläinen 1/8	
1865 isojako	Isojaossa kaikki maat jaettiin kantatilojen kesken mahdollisimman yhtenäisiksi maa-alueiksi. Isojako toi muutamia uusia omistajia, sillä maiden lunastus toi rahavaikeuksia. Osasta maita jouduttiin luopumaan, ja niitä siirtyi muualta tulleille uusille omistajille. V. 1867 Ukko 5:n omistajat olivat pinta-alan mukaisessa järjestyksessä: Yrjö Suni, Jaakko ja Antti Skyttä, Elias Teräväinen, Eeva Sahari ja Taavetti Juntunen.	
Kyläojan länsipuoli 1 Sairanen, 2 Peräkylä, 3 Vinnari ja 7 Lipponen Kyläojan itäpuoli 4 Skyttä 5 Ukko 6 Karhu		
1867 maarekisteri		
V. 1900 jälkeisinä vuosina Ukon kantatila Kyläojan itäpuolella jakautui useiksi tiloiksi.	Tiloja halotaan, maa-alueita myydään ja ostetaan, syntyy uusia tiloja: v. 1900 muodostuu Kesäpelto 38 ha, joka myydään 1913. V. 1923 mennessä on muodostunut Kaunisto, jonka kokonaispinta-ala on puolta suurempi kuin entinen Kesäpelto	

Viereisessä v. 1773 verollepanokartassa näkyvät kylän länsipuolen sarkajakaiset pellot, joiden keskellä asuintontit olivat lähes kiinni toisissaan. Itäpuolella oli lohkomuotoisia uudispeltoja, kaskimaita ja niittyjä, ja niiden takana oli tilaa uudelle asutukselle.

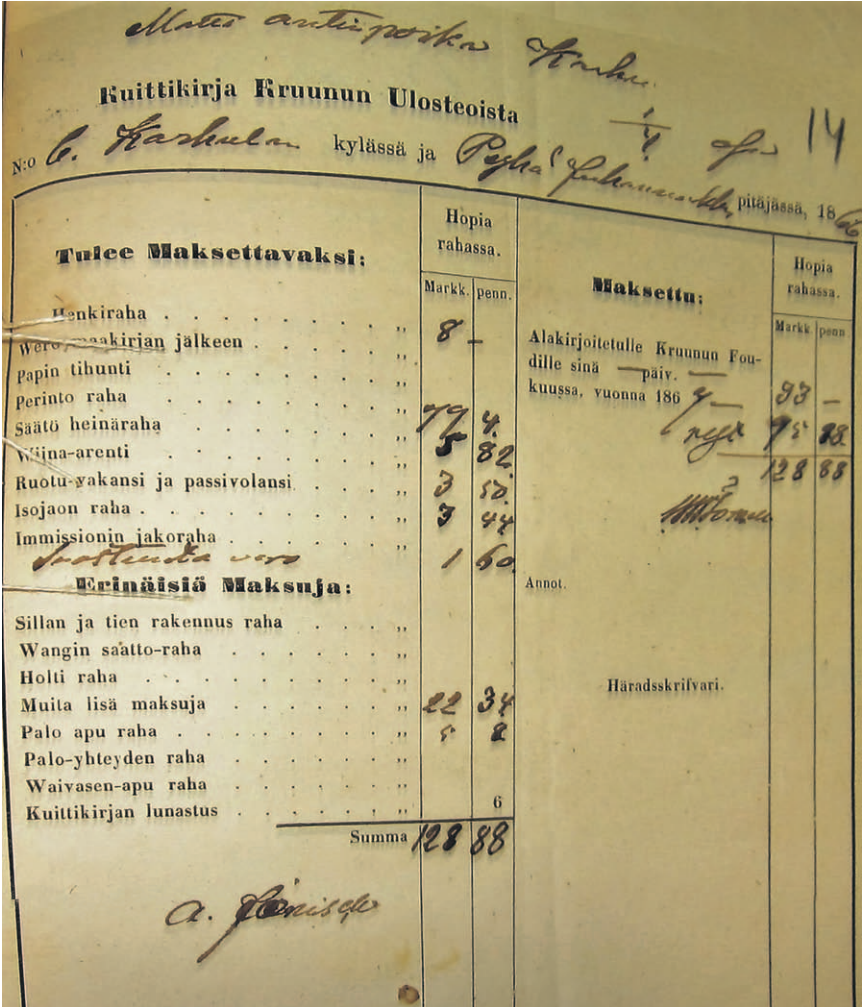
Vuoden 1844 kartta (vas. alempi) 1800-luvun alusta lähtien Karhun ja Ukon kantatilojen Karhut alkoivat siirtyä uusille maille. Seitsemän uudistalon nimet näkyvät ”Rokkalan ja Kosken kartanoiden kylät” -kartassa. (osa kartasta) Vuoden 1844 karttaan on merkitty uudistalat Virranmäki, Karhunmäki ja Rapapellontalo, Kankaantalo, Kujasiinperä, Autionurmentalo ja Vierämäki. Virranmäki, Karhunmäki ja Rapapellontalo (iso rapakivi antoi nimen) ovat Karhun nro 6 taloja. Todennäköisesti Kujasiinperä on talo, jonka rakensi Yrjö Tahvananpoika Karhu. Autionurmentalo: Jeremias Arminen oli 1820 ostanut Yrjö Tahvananpojalta puolet Ukon tilasta. Hän rakensi oman uudistalonsa em. talosta vähän kauemmas. Se lienee juuri Autionurmentalo. Kun mennään ajassa eteenpäin, juuri tämä talo saa nimen Kesäpelto ja myöhemmin Kaunisto.

Lahjoitusmaiden lunastaminen 1861

1800-luvun alkupuolella Karhulan tilat olivat lahjoitettuina Rokkalan lasitehtaalle. Noin 150 vuotta aikaisemmin maat oli omavaltaisesti otettu pois ja lahjoitettu vaihtuville lahjoitusmaaisännille verotuskohteiksi. Isännät olivat joutuneet omien peltojensa vuokratiljelijöiksi. Vihdoin 1861 tuli lahjoitusmaiden lunastamisen aika. Isännät saivat valtiolta ostaa raivaamansa pellot ja maat itselleen rahalla, jota useimmilla tuskin oli. Suuri osa maista joutuikin tulevana vuosina vieraille omistajille, usein kylän ulkopuolelta tulleille.

Vuonna 1861 Ukon tilan (498 ha) lunastivat eli perinnöksi ostivat:
9.3.1861 Gabriel ja leski Eva Willmarkus ¼
Jaakko Antinp. Skyttä 1/8
16.10.1861 Matti ja Jaakko Kesäläinen 1/6
leski Helena Karhu 1/3 (Yrjö Tahvananp. Karhun tytär)
leski Saara Johanint Kesäläinen 1/8
Lahjoitusmaiden lunastamisen ja isojaon jälkeen monille tuli rahavaikeuksia, maksut siirtyivät ja useita peltopaloja jouduttiin myymään.

Matti Ap. Karhun ”Kruunun ulosteot” 128,88 ruplaa, kuitataan maksetuksi. Kuitti vuodelta 1866 kertoo taloudellisesti tiukasta ajasta, johon isännät joutuivat lunastaessaan omat maansa kruunulta.

Viipurin arkistosta löysin asiakirjan, joka koski viereisen Karhun tilan ¼, Rapapellon, veroja vuodelta 1866. Isoisäni isoisällä, Matti Antinpoika Karhulla (s. 1816) oli tilan lunastamisen jälkeen vielä maksamattomia maksuja kruunulle 128,88 ruplaa. Uhattiin pakohuutokaupalla ja asia kuulutettiin kolme kertaa kirkossa. Mitä sitten tapahtui, ei tarkasti selviä, mutta vähän aikaa viimeisen kuulutuksen jälkeen oli kirjoitettu kuitti, josta ilmenee, että maksu oli maksettu ja tila säilyi isännällään.

1865 isojaon jälkeinen Karhula

Karhun tilalla isojako jakoi tilan kolmeen osaan Virranmäki, Karhunmäki ja Rapapelto -talojen ympärille. Ukon tila (498 ha) jaettiin viiteen osaan, jotka olivat suuruusjärjestyksessä Yrjö Suni, Jaakko ja Antti Skyttä, Elias Teräväinen, Eeva Sahari ja Taavetti Juntunen.

Sen jälkeen syntyi useita tiloja, mm. 1900 Pekkasten Kesäpelto. 1913 Pekkaset myivät tilansa ja muuttivat pois. Skytät (myöh. Rainingot) muuttivat tilalle v. 1919. Tehtiin maakauppoja, ja 1923 tila sai uuden nimen, Kauniston. Vanha päärakennus ja pihapiiri säilyivät ennallaan, mutta maapalat vaihtuivat ja pinta-ala kasvoi puolta suuremmaksi. Tilan muilla alueilla maita yhdistettiin, ostettiin ja vaihdettiin. Syntyi isompia tiloja, joita ei enää jaettu. Näitä olivat Peltola, Pientalo, Ukko ja Retusi. Muut tilat pirstoutuivat pienemmiksi, ja niiden omistajina maarekisterissä näkyy useita sukuja.

Vanhojen pihapiirien paikat – kaksi isäntää

Yrjö Tahvananpoika Karhun ja Jeremias Armisen vanhat pihapiirit voi vieläkin tunnistaa. Karhulan kyläkirjassa nro 47 Taavi Hörkkö, Ukko Talon pihapiiri on vanha Yrjö Tahvananpoika Karhun paikka ja todennäköisesti aikaisemmin mainittu Kujasiisuunperä. Muitakin perusteita on. Aino-täti kertoi, että paikan kiinnekohta on ”Uko kaivo, toisel puolel tietä siin, siin mäael mei puolel.” Kaivo oli vanha, ja myös sauna kuului kaivon viereen. ”Ukol assuit aikannaa Uko Karhut. Hyö olliit Karhu viitosii ja myö ollaa Karhu kuutosii.” Kun talvisodan jälkeen muutettiin takaisin Karhulaan, ko. sauna oli yksi harvoista saunoista, jotka olivat säilyneet yli talvisodan. (jatkuu seuraavalla sivulla)

Koko uuden kylän väki käytti sauna sii-
hen saakka, kunnes rakensivat omansa.
*Karhulan kyläkirjassa nro 49 Jaakko
Raininko, Kaunisto*
Talon pihapiiri on vanha **Jeremias
Armisen** rakentama paikka, ja to-
dennäköisesti entiseltä nimeltään
Autionurmentalo.
Aino-tätini kertoi 1990-luvulla:
”Pekkasi talo ol vanhemp ko Karhu
mäee talot.” Hän kertoi myös, että
Karhunmäen talo oli vuosina 1817 – 1831
syntyneiden veljesten ”syntymäkoti”.
Kun Karhulaan menee nykyään, voisi
ensin vilkaista kyläkirjan karttaa ja ta-
lojen sijaintia. Sen jälkeen voisi kylän,
Dyatlovon, ottaa esille Google Mapsista.
Pitkin teitä voi kulkea ja samalla ihme-
tellä, miten tien reunat vähitellen pusi-
koituvat. Vanhoihin pihoihin nousee
venäläistyylinen kesämökki toisensa
viereen. Jos päällystetyltä kylätieltä erka-
nee Ravikankaan ja Kauniston suuntaan
ja kulkee vähän matkaa, kartalle pääsee
kohdassa, jossa tien vasemmalla puo-
lella on tiheä pihlaja-angervokasvusto
(Gabriel Roti, nro 45). Aivan pihlaja-
angervoosiintymän jälkeen lähtee va-
semmalle pieni tie, joka on Uuden kylän
vanhimpia. (Se veisi Virransillalle.) Kun
jatkaa kulkemista aina oikealle, talo nro
47 näkyy korkeana ja harmahtavana
oikealla. Siitä eteenpäin vähän matkaa,

ja jälleen oikealla näkyy Kauniston nro
49 pihan paikalla erittäin tiivis kesä-
mökkirykelmä.
Olisipa vielä mukava tavata sukulaisia
Karhulassa.

– **Arja Leskinen o.s. Karhu** –
*Synnyin Ravikankaalla marraskuussa
1943, isäni on Jaakko Karhu ja äitini
Mirjam Sairanen. Salomon s. 1875 on
isoisäni.*
.....
Lähteet
• v. 1544 maakirja KA
• v. 1773 Karhulan verollepanokartta KA
• v. 1756 lähtien Karhulan henkikirjat KA
• rippikirjat: SSHY ja KATIHA
(Karjalatietokanta)
• v. 1844 kartta ”Rokkalan ja Kosken
kartanoiden kylät” KA
• v. 1861 muutosmaakirja (lahjoitusmai-
den lunastaminen kruunulta) KA
• v. 1865 isojako ja 1867 lähtien maa-
rekisteri
• Pekkasen suvun asiakirjat
• Kyösti Sormusen sukutaulut
• HisKi
Haastattelut:
tätini **Aino Kesäläinen o.s. Karhu** s. 1905
ja **Saara Laamanen o.s. Karhu** s. 1919

Henkilötarinoiden satoa

Viime vuoden lopulla haastoimme lukijat kirjoittamaan ja kirjoitusteemaksi valittiin henkilötarina. Lukijan lähipiiriin, sukuun tai tuttavapiiriin kuuluvasta persoonasta, jonka vaiheista tai koko elämäнкаaresta ei ole ennen lehdessämme kirjoitettu – tai hetkestä, joka ansaitsee tulla muistetuksi.

**Kirjoituksen kohteen oli oltava syntyperäisesti johannekselainen tai myöhempiä sukupol-
via, sukuun evakkotaipaleilla liittynyt tai tullut muulla tavoin johannekselaisten kanssa
kosketuksiin kotimaan taikka maailman turuilla.
Julkaisemme saatua satoa tämän vuoden aikana ilmestyvissä lehdissä.**

Suutarimestarit

**Suutarit ovat nykypäivänä kuoleva
ammattikunta. Eiväthän ihmiset jaksa
kuluttaa kenkiänsä niin huonoiksi,
että ne vaatisivat suutarille vientiä.
Kun kyllästytään kenkiin tai halutaan
muodikkaammat, mennään vaikka
marketin moninaisista valikoimista
ostamaan uudet.**

Toista oli minun lapsuudessa. Kenkiä
ostettiin harvoin. Nuoremmat perivät
ne isommilta sisaruksiltaan. Minun
kohtaloni oli syntyä pahnna pohjim-
maisena, ja sain sisariltani niin ken-
gät kuin muutkin asusteet jo valmiiksi
kulutettuna. Toisaalta luulen, että sen
aikaiset vaatteet olivat vahvempia ja hu-
olellisemmin tehtyjä kuin tämän päivän
”Made in Chainic-tuotteet. Mutta kun
kulutus vaatteilla oli kovaa, tarvittiin
usein korjaajaa. Niinpä kahden siskon
jäämiskengätkin alkoivat usein irvistellä
varpaankärjistä ja ne piti viedä suutarin
korjattavaksi.
Mutta ei hätää. Suutari löytyi omasta
takaa. Isä oli mainio suutari ja korjasi
kengät tuota pikaa. Mistä hän lienee
oppinsa saanut? Jäi sekin asia epäsel-
väksi, kun ei ymmärretty ajoissa kysyä.
Suutarin työ alkoi. Ensin kenkä
pujotettiin rautaiseen suutarinlestiin.
Hiekkapaperilla puhdistettiin ratken-
neen rantin reunat puhtaiksi. Sitten
levitettiin liimaa ja painettiin aukko
tiivisti yhteen. Tämä ei vielä riittänyt.
Täytyi varmistaa, että reikä varmasti
pysyisi kiinni. Nyt seurasi tärkein vaihe.
Suutari otti esille mainiot puunaulat.
Ne olivat pienen pieniä puisia nauloja,
ikään kuin tulitukin pätkiä. Isä piste-
li niitä huulien väliin ja suu oli kuin
neulatyyny. Siitä niitä oli helppo ottaa
tarvittaessa. Naskalilla tehtiin kengän
ranttiin reikä ja siihen naputeltiin va-

saralla se ihmeellinen puunaula. Näin
mentiin läpi koko ratkennut rantti ja
lopuksi naulanpää tasoiteltiin terävällä
puukolla. Nyt pitäisi kengän taas kestää.
Huopatöppöset olivat mainiot tuon
ajan lasten talvijalkineet. Lappeenrannan
huopatehtaalla niitä valmistettiin suuria
määriä niin lasten kuin aikuistenkin
tarpeisiin. Mutta kuluivathan nekin
kovassa käytössä, varsinkin jos joutui
pitämään isojen sisaruksien pieneksi
jääneitä huopasia. Mutta eipä aikaakaan,
kun meidän taitava kotisuutari laittoi
menopelit kuntoon. Joskus riitti, että
liimattiin vain pienempi paikka, mut-
ta jos pohjat oli kulutettu loppuun, ne
tarvitsivat kokonaan uudet pohjalliset.
Isällä oli iso pullollinen maitoliimaa,
jolla hölvättiin paikka sekä töppösen
reikäinen pohja valkoiseksi. Sitten piti
liiman antaa vähän aikaa kuivahtaa, jon-
ka jälkeen paikka painettiin paikoilleen.
Vieläkin tuntuu nenässä maitoliiman
kirpeä tuoksu, kun muistelen isääni
korjaamassa tyttöjänsä huopikkaita.
Muistan kerran itkeä pirauttaneeni
kun en saanut toivomiani uusia kenkiä,
vaan aina isä korjasi minulle siskoni van-
hat kengät. Silloin isä nappasi tyttönsä
polvelleen ja lauloi lohduttelulaulun.

Älä itkekkää, isä tullee, se
tuo pikkuset tossut Ellalle.
Pikipohjaiset, nupinaulaiset
puupennin puoliskon arvoiset.

Ja niin onnellisesti kävi, että Ella saikin
ne pikipohjakengät. Olin sellaisessa sa-
paropääiässä, lienenko käynyt koulun
ensi luokkaa. Jostakin syystä isä heltyi
ja halusi antaa nuorimmaiselleen aivan
uudet kengät. Niitä ei suinkaan ostettu
kaupungin kenkäkaupasta, vaan teetet-
tiin kyläsuutarilla.

Niinpä käveltiin parin kilometrin päässä
asuvan suutarin verstaaseen. Muistan
sen erikoisen näköisen talon, jossa hän
ammattiaan harjoitti. Talo oli pieni ja
sisään piti kiivetä pelottavan korkeita
rappusia. Sisään tultua tulvahti nenään
vastaparkitun nahan kirpeä tuoksu.
Olikohan nahat hankittu kylässämme
olevasta Sinkon nahkatehtaasta? Siellä
se seisoi kylän laitamilla Saimaan ran-
nassa ja levitti aika ajoin vähemmän
miellyttäviä hajuja.
Suutari oli tärkeä mies kylällä. Luulen,
että häneltä eivät työt loppuneet. Minut
hän istutti tuoliin ja niin alkoi mittojen
otto. Mitattiin jalkojen leveys ja pituus
ja tehtiin mallipohjallinen. Isä valitsi
materiaaliksi mustaa nahkaa. Ehkä se ei
mielestäni ollut kovin kaunista, mutta
luulen, ettei siihen aikaan nahkojen vä-
rivalikoimat olleet kovin runsaita. Kun
kaikki tarpeellinen oli tehty, lähdettiin
kotiin ja odotettiin, milloin saataisiin
hakea valmiit kengät. Sitä en muista,
pitikö kenkiä mennä välillä sovittamaan.
Jonkin ajan kuluttua minulla oli sitten
luultavasti elämäni ensimmäiset uudet
kengät. Ne olivat kovin jäykät ja pak-
sunahkaiset. Ilmeisesti ne kumminkin
sopivat hyvin jalkaan. Ehkä niihin oli
tehty kasvunvaraakin. Musta nahka
kiilteli lankkauksen jäljiltä.
Näiden kenkien pidosta minulla
on joitakin muistikuvia, jotka liittyvät
kouluun. Sain pitää niitä, mutta niillä
ei saanut hypellä narua. Isän mielestä
sellaisessa kengät kuluisivat liikaa. Se
oli ikävä kielto, koska koulun välitun-
tileikeistä hyppynaru oli suosituin laji
sulan maan aikaan. Mietin, mihinhän
niitä kenkiä säästeltiin, kun olin lapsi-
katraan nuorin, eikä kukaan perisi niitä
minulta? Ehkäpä isä halusi lahjoittaa ne
jollekin kenkäpulassa olevalle lapselle.

Muistellut **Ella Heino**
Kotimme sijaitsi Lappeen pitäjän
Hartikkalan kylässä.

Kaaskuilua

**Muistoja vuosien takaa, kouluvuosien
alkuajoilta 1930-luvun alkuvuosilta.**

Muistaakseni oli 1934 kun aloitin kou-
luni. Koulu oli järven takana. Äiti oli
käynyt naapurissa puhumassa, että
pääsisin näitten isojen poikien serkus-
ten Artun ja Urhon mukana kouluun
ensimmäisenä päivänä. Pääsinkin naa-
purin rannasta poikien mukana ruu-
heen. Vähän matkaa soudettuaan Arttu
ihmetteli ”Missäs siun piirakkais on?”
Hätännyn ensiksi, kunnes muistin
äitin sanoneen ettei ensimmäisenä päi-
vänä eväitä tarvita, koulupäivä on niin
lyhyt. Seuraavina päivinä soutelinkin
jo paatilla yksin kouluun. Rospuuton
aikana oli järvi kierrettävä rantapolkuja
kävellen, kaverina oli silloin samalla

luokalla oleva Eino paras poikakave-
rini, Artun ja Urhon ohella. Artun
äiti oli Einon Emma täti, siksi talo tuli
niin tutuksi. Arttu oli isojen poikien
moottori. Hän se opetti jännepyssyn
teon, nyrkkitussarin ja lingon teot. Hän
pääsi parhaiten variksen pesille. Artun
tekemä tussari oli opettajan takava-
rikoimana koululuokan lasikaapissa
lukkojen takana. Hän rakensi hyp-
pyrimäkeen laudan patkista ylämäen
vauhtimäenkin.
Arttu oli ideomassa kyläkeinua
mäntykankaalle. Kahden ison män-
nyn väliin tuettu keinu mahdollisti
ympärikeinumisen.
Järvi tarjosi virikkeitä. Ensijäitten
tultua rannoille, alkoi hamarakalojen
pyydystysaika. Toisilla oli puunuija,
toisilla kirves jonka ha-
maralla kalat, tavallises-
ti matikka tainnutettiin.
Jäitten vahvistuttua oli
”napakelkan” teko aika.
Vahva paalu pohjaan
pystyyn keskipisteeksi.
Siitä pitkä riuku jonka
päähän esim. vesikelkka,
tai parireen häntäkelkka
(takareki).
Aikaa myöten pienten
poikien, siis minun ja
Einon tiet ja harrastukset
muuttuivat isojen poiki-
en harrastuksiksi. Artun
tullessa keinulle sanoikin
tämä lähtevänsä uistin ve-
toon. Menosuuntaa emme
kuitenkaan ymmärtäneet.

– **Pellonpoika** –

*Kaaskuili oli vanhan
kansan tarinointia*

Johannes 100

Kirjolan hovi ajan pyörteessä

Kirjola ehti olla Nobel-suvun kesäresidenssinä kaksikymmentä vuotta ennen maailmansodan syttymistä. Loistokautta oli kymmenvuotisjakso uuden päärakennuksen valmistumisesta 1904 maailmansodan alkuun 1914.

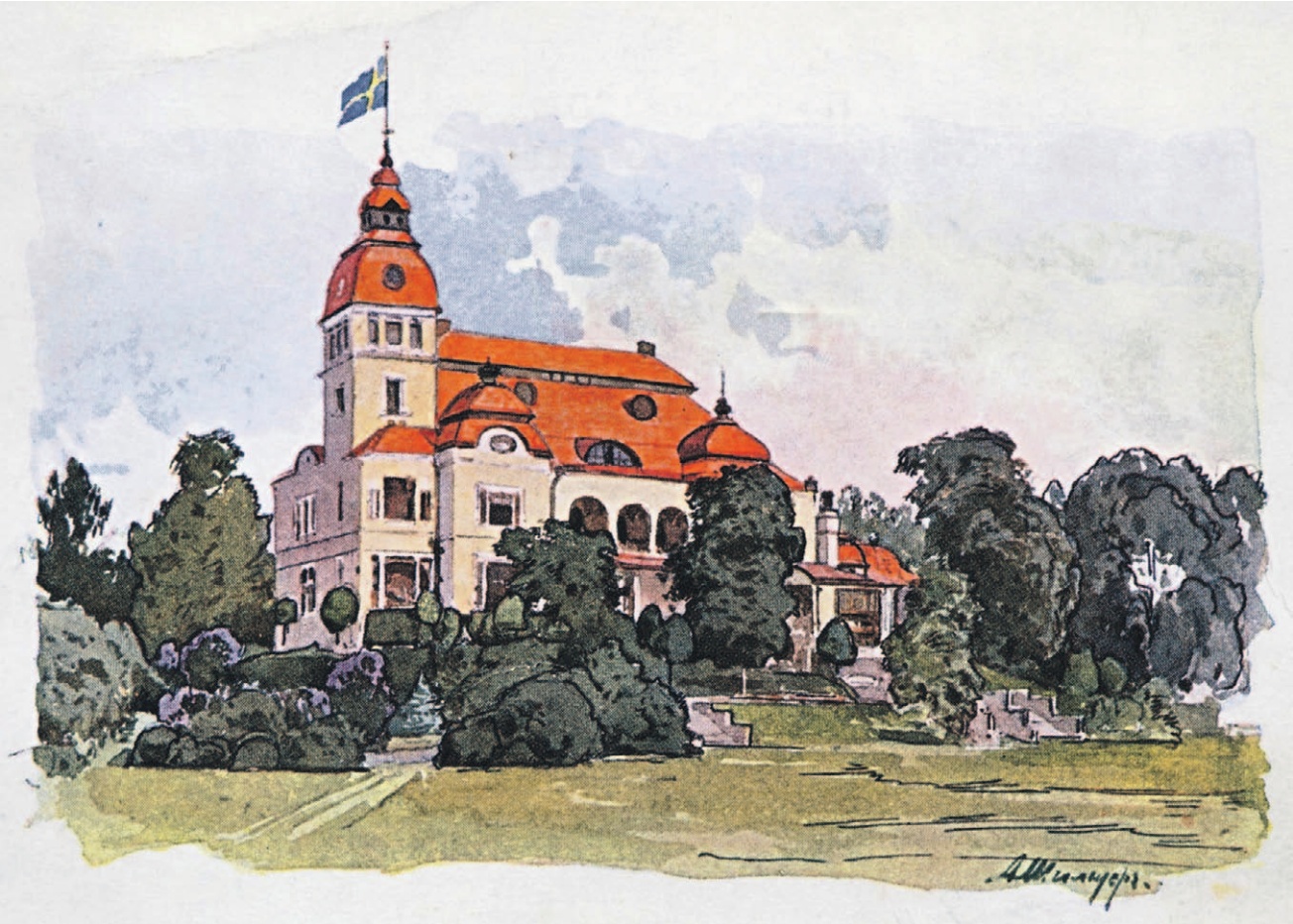
Tiedossa on, että Johanneksessa toimi sotasairaala talvisodan aikana, pappilassa varsin lähellä rintamalinjaa. Se tuhoutui kohtalokkaasti 1940 tammi-kuun lopun pommituksissa. Tämä ei kuitenkaan ollut ensimmäinen kerta, kun Johanneksessa on sotilassairaala pidetty. Ensimmäisen maailmansodan melskeissä sellainen perustettiin Kirjolan hovin yhteyteen. Käytettäväksi saatiin tai otettiin hovin hallinnassa oleva Agnelan tila. Siellä oli ehtinyt toimia lähes vuosikymmenen ajan **Nobelin** tehtaan työväen lasten kesäsiirtola, siis pietarilaisia lapsia. Vapaaehtoiseksi sosiaalitoimeksi sen varmaan voisi luokitella. Maailmansodan alettua tämä toiminta ei enää jatkunut ja rajan ylityksetkin Pietarista Suomen suuntaan tulivat arjessa hankalammiksi. Agnelan sotilassairaalavaihe lieene alkanut josain vaiheessa 1915 aikana. Joka tapauksessa se oli Johanneksessa toiminnassa sata vuotta sitten.

Kirjola ehti olla Nobel-suvun kesäresidenssinä kaksikymmentä vuotta ennen maailmansodan syttymistä. Sinne tultiin Pietarista lyhyemmiksi jaksoiksi tai osa suvun jäsenistä vietti siellä koko kesäkauden, enimmillään lähes puolet vuodesta. Loistokautta oli kymmenvuotisjakso uuden päärakennuksen valmistumisesta 1904 maailmansodan alkuun 1914. Vierailujen määrä ja laatu nostivat Kirjolan merkityksen omalle tasolleen. Sodan vuosina suvun jäsenet olivat edelleen hovin kesäkäyttäjiä. Elämä jatkui Pietarissa vielä maaliskuun 1917 vallankumouksen jälkeen, mutta kesän 1917 aikana tilanne muuttui. Leskirouva **Edla Nobel** ei voinut enää palata Pietariin kesän päätyttyä. Talvikaudesta 1917-18 tuli hänelle ensimmäinen ja ainoa, jonka hän vietti kokonaan Kirjolassa. Kansalaissodan aikana Kirjolan hovia suojasi muita suurtiloja paremmin tornissa liehunut Ruotsin lippu, mutta kriittisiä aikoja sielläkin elettiin. Kesän 1918 päätyttyä leskirouva ja muita suvun nuorempia

jäseniä siirtyi Tukholmaan. Sieltäkin hän saapui vielä kolmeksi kesäkaudeksi tyttärensä perheen pariin Kirjolaan ennen menehtymistään Tukholmassa syksyllä 1921.

Suvun jäseniä oli kiinni Pietarissa yritysten johdossa vielä loka-marraskuussa 1917 uuden ja laajemman vallankumousvaiheen keskellä. Tästä todisteena ovat useammatkin Mannerheimin elämäkertoihin kirjatut tapahtumatiedot. Tuleva marsalkka oli siirtymässä Romanian rintamalta Odessan ja Pietarin kautta Suomeen, kun vallankumouksen aalto iski pääkaupungissa. Hänen henkensä tai vähintään vapautensa oli hiuskarvan varassa, mutta kohtaamansa Nobel-suvun jäsenen avulla hän onnistui piiloutumaan, pukeutumaan siviiliksi ja siirtymään junateitse Helsinkiin. Auttajat pääsivät tiettävästi itsekin siirtymään Kirjolan hoviin tai sitä kautta eteenpäin, koska vallankumouksen uhreja ei ole suvun piiristä mainittu.

– Hannu Rastas –

Kirjola taiteilijan kuvaamana teoksesta Gunnar Hedin, De svenska oljebaronerna: Alfred Nobels okända bröder, 1994

Ilmakuva Kirjolasta. Kuva Johannes-Seuran arkisto.

N:o 13	Ilmestyy 20 numerona lukuvuoden ajalla. Toimisto Raittiuden Ystävät, Annank. 29, Helsinki.	Toimittaja: Aili Trugg-Helenius	Saadon asiamiehiltä, postissa ja kaikista kirjakaupoista.	1916-1917

Lasten rakas ystävä Koitto!

Ensi kerran kirjotan täältä Hannukkalan kylästä. Täältä ei ole vielä kukaan rohjennut kirjottaa, mutta minä rohkaisin itseni ja kävin kirjottamaan. En ole tietänyt, että lasten lähettämät kirjeet otetaan lehteen. Kansakoulussa ollessani tilasin Koiton, ja se tulee meille nytkin. Siinä kerrotaan siitä hirveästä Alkoholikuninkaasta, joka on niin syvälle meidänkin maahamme tunkeutunut ja viepi suuret joukot rikosten teille ja vankiloihin. Mutta nykyinen sukupolvi on huomannut sen pahat puolet ja on ruvennut kaikin voimin taistelemaan sitä vastaan. Jumala suokoon; että kaikki Suomen pojat ja tytöt tulisivat raittiiksi; ja että Suomen kansasta tulisi kerran sivisty-

nyt kansa. Minä lupaan myös omasta puolestani, etten nauti yhtään väkijuomia, sillä siihen ei tarvita voimia, vaan tahdon lujutta. Jumala siunatkoon teitä, Koiton täti, suurista ponnistuksista meidän hyväksi. Tuhansia terveisiä Koitolle, Koiton tädille ja sen lukijoille.
Hyvästi sinä, rakas Koitto.

Arvo Kesäläinen.

Hannukkalan kylä, Johanneksen pitäjä.
Kansakoulun läpikäynyt, 14 vuoden vanha.

SANOMALEHDISTÄ POIMITTUA

Pikku uutisia

Viipurin Raittiusseuran arpajaisissa voitti ennakkoarvalla 38,879 Rönisch-pianon **Armas Lipponen** Johanneksesta. (Wiipuri N:o 26, 4.3.1917)

Tilankauppa

Talonomistaja **Katarina Römpötti** on myynyt omistamansa maatilan Johanneksen Karhulassa kaikkine tilalla olevine rakennuksineen talolliselle **Kaapriel Niemell** Koiviston Humaljoelta 25,000 mk kauppahinnasta. Tilan vastaanotto tapahtui t.k. 5. Mainittu Katarina Römpötti osti t.k. 7. päivätyllä kauppakirjalla seppä **J. Brusinilta** asuinkartanon Johannksen Vaahtolasta 1100 markan hinnalla. Vastaanotto tapahtui heti. (Karjala N:o 53, 11.3.1917)

Kunnall.ilmoituksia

Johannes

Kylänlukuja jatketaan seuraavassa järjestyksessä:

Maanantaina 5 p. helmik. klo 10 ap. Karhulassa n:o 3 **Aleks. Kolilla**.
Tiistaina 6 p. helmik. klo 9 ap. Tikkalassa **Anton Simonp. Tikalla**.
Tiistaina 6 p. helmik. klo 1 ip. Koskijärvellä n:o 1 **Otton Antinp. Hörköllä**.
Keskiviikkona 7 p. helmik. klo 10 ap. Kolmikesälässä n:o 1 **Penjam Kaijasella**.
Torstaina 8 p. helmik. klo 10 ap. Kaijalassa n:o 4 **Tuomas Hännisellä**.
Perjantaina 9 p. helmik. klo 10 ap. Kaijalassa n:o 1 **Juhana Puusan** perillisillä.
Maanantaina 12 p. helmik. klo 9 ap. Niemelässä **Nikodemus Hirvellä**.
Maanantaina 12 p. helmik. klo 1 ip. Kaislahdella **Vihtori Huitulla**.
Johanneksessa tammik. 27 pnä 1917.
V. Rautiainen. (Karjala N:o 24, 31.1.1917)

Kilpa-ajoja

Koiviston ja Johanneksen hevosystävain seura pani toimeen kilpa- ja pokaalijat sunnuntaina Maksilahdella. Palkintoja saivat seuraavat: ---

Ennen palkitsemattomien hevosten sarjassa 2 km. matkalla: 1 palk. **Jalmari Rosenqvistin**, Johanneksesta, tamma ”Virkku”, 3 m. 53 s., 2 palk. **J. Hämäläisen**, Johanneksesta, tamma ”Elma”, 3 m. 58 s., --- 4 palk. **K. Laidin**, Johanneksesta, tamma ”Tuisku”, 4 m. 37,2 s. ---

Ennen palkittujen hevosten sarjassa 2 km. matkalla: --- 3 palk. **T. Sairasen**, Johanneksesta, tamma ”Liisu”, 3 m. 56,4 s., ...

Ruunain sarjassa 2 km. matkalla juoksi ainoastaan **J. Riikosen** Johanneksesta, ”Tuisku”, 4 m. 31 s.

Pokaaliajoissa 1½ km. matkalla insinööri **L. Nobelin** lahjoittamasta pokaalista kilpaili 4 hevosta ja sai pokaalin vuodeksi haltuunsa v. **Penttilä** perill. Koivistolta, tamma ”Roima”, 2 m. 51,1 s.

Rata oli erittäin huonossa kunnossa. Paikkapaikoin oli pitkän matkaa parin sentin paksuudelta vesisohjua.

Palkinnot jaettiin hevosystävain seuran toimeenpanemassa onnistuneessa iltamatilaisuudessa nuorisoseuran talolla. (Wiipuri N:o 13, 2.2.1917)

Meiltä DNA-hörhöiltä kysytään usein, mitä hyötyä BigY-tutkimuksesta tai DNA-sukututkimuksista ylipäätän-
sä on. Vastaus voisi olla, että ei mitään
tai sitten sama hyöty kuin perinteisel-
lä sukututkimuksella: omien juurien
mahdollisimman tarkka selvittäminen.
Jossain tapauksessa DNA tutkimus
voi paljastaa luurankoja kaapista, kun
geneettinen isälinja ei olekaan kirkon-

kirjojen mukainen. On arvioitu, että 3–5 prosenttia lasten biologisista isistä ei ole kirkonkirjojen mukaisia. Moni perinteinen sukututkimus perustuu vain oletukseen tuloksen oikeellisuudesta.

Yksi DNA-sukututkimuksen koh-teista on kaukaisten sukuhaarojen su-kulaisuuden toteaminen. Kolmantena näkökohtana on tutkia suvun isälinjaa mahdollisimman laajasti BigY:n avul-la. Siitä saatava välitön tieto voi olla niukkaa lähiosumien suhteen, etenkin, kun balttilaiset ovat toistaiseksi vähän tutkittuja. Siitä huolimatta Hörkköjen BigY-tulos olisi sijoitus tulevaisuu-teen tulevien osumien toivossa, joko Suomesta tai Baltiasta. Toivon, että tie-donhalu Hörkköjen sukututkimuksessa syntyisi edelleen DNA-tutkimuksien muodossa. Jo tähänastiset kaksi tutki-

musta ovat tuoneet suvun tietoisuuteen balttilaiset juuret karjalaisuuden taus-talle. Epäilemättä tämä tieto herättää tarpeen syventyä myös Baltian historian tutkimiseen. Vanhin balttilaisia koskeva historiankirjoitus on jo 2500 vuoden ta-kaa. Se on kreikkalaisen Herodotoksen kirjoitus Neuri-heimosta, joka kerran vuodessa muuntautuu suden hahmoon. Kaupankäyntiä oli roomalaisten kanssa jo 2000 vuotta sitten.

Kuurilaiset, liiviläiset, semgallit, preussilaiset, sekä myöhemmin viikingit ja novgorodilaiset – kaikki ovat jättäneet jälkensä Baltian historiaan ja mielen-kiintoista tutkittavaa on runsaasti, myös geneettisen vertailun kannalta.

– Georg Dunkel –

Georg Dunkel on sukututkija, jonka vanhemmat ovat asuneet Terijoella, Uudellakirkolla, Koivistolla ja Viipurissa. Perheen sukujuuret ovat Itä-Preussista, Etelä-Virosta ja Venäjän Kostroman kuvernementistä.

Näistä etäisistä kohteista on tiedon-saanti yrityksistä huolimatta ollut lähes tuloksetonta. Juuri tämä on ollut sysä-yksenä DNA- sukututkimukselle, josta pian kehittyi kiehtova harrastus myös oman suvun ulkopuolelle.

Kirjoittajan mukaan DNA-suku-tutkimuksen ymmärtäminen ei vaadi syvällisiä genetiikan tietoja, vaan sin-nikkyyttä, kuten perinteinenkin suku-tutkimus, siis ”helppoa kuin heinänteko”!

Dunkelin Baltti-tutkimusprojektiin voi tutustua internetissä: <https://www.familytreedna.com/groups/baltic-n-z16981/about/news>.

Toisessa kirjoituksessa kerrotaan Ester Hokkasen (s. Käki) elämästä USA:ssa. Uuraassa syntynyt Samuel Hokkasen ja Katriina Mahkosen nuorimmainen lähti vanhempien sisarusten perässä uudelle mantereelle. Esterin pojantytär Karin Hokkanen ilmestyi DNA-serkkutestin perusteella osumakseni, ja kun löysin hänen sukupuustaan tuttuja sukunimiä, pääsin yhteisille juurillemme. Lähin sukuyhteytemme tulee Kososen suvun kautta, Karinin isä on minulle 6. serkku. Lähempiä sukulaisia Hokkasille ovat Matilda ja Edvard Hentulan jälkeläiset Kaijalasta.

Viipurin maalaiskunnassa syntynyt Matilda (o.s. Pääkkönen) oli Esterin serkku, sillä Matildan äiti Maria Käki ja Ester Hokkasen isä Samuel olivat sisarukset.

Karin Hokkanen asuu Kiinassa, missä hän on opettanut englannin kieltä vuodesta 2013. Karin on toiminut opettajana joitakin vuosia myös USA:ssa, Ruotsissa ja Suomessa. Mikäli aikataulut sopivat, Karin veljineen on tulossa tänä kesänä Suomeen – siinä mahdollisuus tavata myös johannekselaisia sukulaisia!

– Marjatta Haltia –

Isoäitini Ester Katariina Käki 1906–1975

Englanninkielinen alkuteksti: Karin Hokkanen, 2017, vapaa käännös: Sari Scimone ja Marjatta Haltia

Lapsuudessani Yhdysvalloissa per-heessäni ei koskaan kerrottu tari-noita sukulaisista, esivanhemmista ja ”vanhasta” maasta. Ehkäpä van-hempi sukupolvi katsoi mieluum-min tulevaisuuteen uudessa maassa. Tietojen puute sai minut usein miet-timään, millaista heidän elämänsä oli Suomessa ollut. Miksi he lähti-vät? Ikävöivätkö he entistä kotiaan? Olivatko he onnellisia uudessa elä-mässään? Perinteinen sukututkimus arkistoja ja kirkonkirjoja tutkien sekä nyt hiljattain geneettisen sukututki-muksen ja eri internet-tietokantojen kautta saatu uusi tieto on auttanut täyttämään aukkoja perhetarinoissa ja tuonut yhteyksiä sukulaisiin mo-lemmilla puolin Atlanttia.

Vuosia myöhemmin Ester kertoi mi-nulle, että yksi hänen ensimmäisistä keskusteluistaan oli, kun hän avasi oven miehelle, joka toimitti jääkaap-piinhin jäätä. Ester: ”Yes, we would like ice, please.” - Kyllä, haluaisimme jäätä, kiitos.

Useita vuosia myöhemmin Ester palasi Uuraaseen uusiakseen passin-sa, joka myönnettiin vuonna 1927 Johanneksessa. Hänen aikaisemmas-sa passikuvassaan oli hieman arka tai onneton teini-ikäinen, mutta uudessa passissa näkyy tyylikäs nuori nainen, joka kääntäisi miesten päät missä juh-lassa tahansa. Palatessaan Amerikkaan Ester aikoi jäädä sinne pysyvästi, se oli merkitty laivan matkustajaluetteloon. Kansalaisuuttaan hän ei kuitenkaan koskaan vaihtanut.

Paluumatkalla vuonna 1928 tai pian sen jälkeen Ester tapasi Niilo Hokkasen, Karstulasta kotoisin olleiden ja Ohion Conneautissa asuvien suomalaisten siirtolaisten Matti Hokkasen ja Alma Raitasen pojan. Esterin ja Niilon avio-liiton solmimisesta ei ole vielä löy-detty asiakirjoja. Isäni Robert Niles Hokkanen syntyi vuonna 1930 New Yorkissa, mutta kasvoi kouluikänsä asti Conneautissa isoäitinsä Alman hoivissa. Niilo oli päivätyömiehes, luultavasti tela-koilla suurten järvien alueella Ohiossa. Ester jatkoi töitään kaupungissa ja val-mistui lopulta ammattikokiksi. Robert palasi äitinsä luokse New Yorkiin, kun koulunkäynti alkoi.

Vaikka perheessä ei puhuttu men-neistä, pienet yksityiskohdat isäni elä-mästä osoittavat, että Ester oli aika kovilla ansaitakseen elantonsa eni-mmäkseen yksinhuoltajaäitinä. Lomaansa mökillä viettäneiden muiden suoma-laisten tapaan vei Esterkin poikansa suomalaiselle leirille Rhode Islandille ja osti lopulta ihanan tontin järven vas-takkaiselta puolelta. Kallioinen ranta ja suuret männyt muistuttivat häntä luultavasti kotimaasta. Paikka sai nimen ’Camp Essu’. Alkuun majailtiin telassa, sitten mökissä, mistä tuli pysyvä koti. Isäni pystytti ensimmäisen mökin ja rakensi rantasaunan ollessaan vasta nuori mies. Saunaa käytetään edelleen, yli 60 vuotta myöhemmin, vaikkakin paikan omistavat nyt vieraat.

Lastenlapset näkevät isovanhem-piensa elämästä vain palasia. Tunsin Esterin ainoastaan lyhyiden luoksem-me Floridaan tekemiensä vierailujen ja

Luulen, että Uuraassa vuonna 1906 syn-tynyt isäni äiti Ester Katariina Käki haaveili tulevansa elokuvatähdeksi. Hänen vanhempansa, Samuel Käki (s. 1869) ja Katrina Juhontytär Käki (o.s. Mahkonen, s.1867), eivät luultavasti koskaan nähneet ainoatakaan eloku-vaä ja tuskin osasivat kuvitella sellaista tulevaisuutta nuorimmalle heidän yh-deksästä lapsestaan. Esterin ja hänen sisarustensa lapsuusaikaan tuli särö vain kuusi vuotta Esterin syntymän jälkeen, kun äiti-Katrina kuoli. Perimätiedon mukaan Samuel, taitava puuseppä, ei avioitunut uudestaan, mutta sai käy-tännön apua ison perheen kasvattami-seen naapurissa asuneelta vanhemmalta naiselta. Yllätyksekseni Johanneksen kirkonkirjoista ilmeni, että työmiehes, leskimies Samuel Aataminp. Käki ja työmiehen leski Maria Aatamintr Karvanen o.s. Skönberg, kummankin asuinpaikka Uuras nr 2, vihittiin avio-liittoon 5.4.1915. Samuel Käki kuoli Uuraassa vuonna 1936.

Muutaman vuoden kuluessa äidin kuolemasta perheen vanhimmat lapset – joko Samuelin rohkaisemina tai parem-man elämän toivossa – olivat muuttaneet siirtolaiseksi Amerikkaan: Väinö (s. 1891), Anton (s. 1892), Emilia (s. 1895), Vilhelmiina (s. 1901), ja Karolina (s. 1903). Veljekset Hugo (s. 1897) ja Yrjö (s. 1904) jäivät Uuraaseen ja muuttivat myöhemmin Etelä-Suomeen, luultavasti sotavuosien aikana. Yksi veli, Vilho, kuoli vuonna 1900 ennen kuin ehti täyttää edes vuoden. 16-vuotias Ester jätti myös kotinsa ja suoriutui matkasta valtameren ylitse kohden uutta elämää.

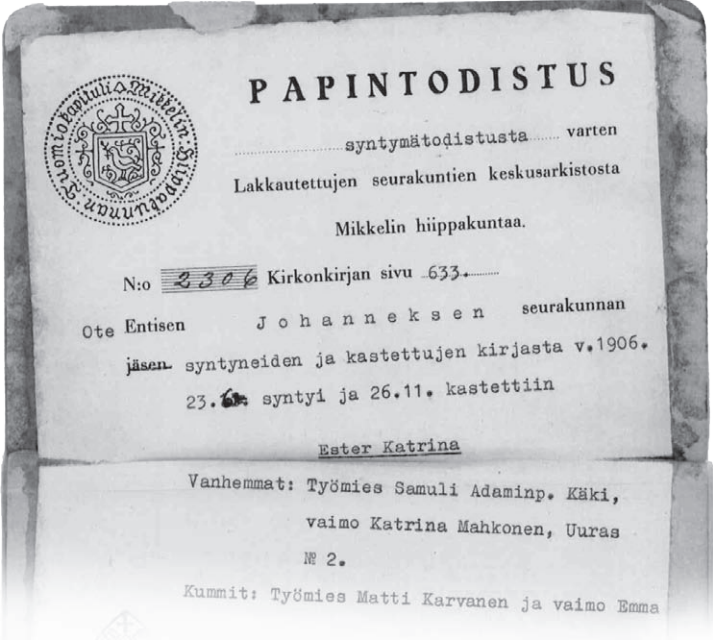
Laivalla Yhdysvaltoihin saapuvat maahanmuuttajat rekisteröitiin Ellis Island -nimisellä saarella ennen kuin he voivat jatkaa eteenpäin New Yorkissa. Laivarekisterit (ks. www.libertyellis-foundation.org) antavat runsaasti lisä-tietoja perheen vaiheiden palapelin kokoamiseen.

Kun Ester saapui Drottningholm-laivalla 9. tammikuuta 1923, oli hänen vanhimman veljensä Väinön määrä olla vastassa. Tuon ajan säännösten mukaan yksinäisten naisten oli sallittua lähteä laivasta vain saattajan kanssa. Mutta Väinö ei ilmestynytkään, ja mietin yhä, mitä tapahtui: unohtiko hän pikkusis-konsa? Oliko hän viettämässä aikaa tyttöystävänsä seurassa? Oliko hän ollut juhlimassa ja nukkunut pommiin? Nuo yksityiskohdat eivät koskaan tulleet lastenlasten tietoon.

Pitkän matkan jälkeen paniikki on varmasti värittänyt tämän 16-vuotiaan matkalaisen ensivaikutelmia Ameri-kasta. Ellis Island -saaren ulkomaalaisten pidätysrekisteristä löytyi tieto, että Ester vietti yhden yön naisten asunto-lassa ja soitti puhelun sisarelleen Karo-linalle. Tämä tuli seuraavana päivänä hakemaan hänet luokseen huoneistoon-sa New Yorkissa.

Esterin sisaret olivat saaneet töitä kotiapulaisina ja oletettavasti auttoivat myös Esteriä löytämään paikan varak-kaassa amerikkalaisessa kodissa. Hän ei puhunut sanaakaan englantia, mutta oppi sitä pian kertaamisen ja kokemuksen avulla.

Ester, Niilo ja heidän poikansa Robert 1930-luvun alkupuolella otetussa kuvassa ja Ester uimarannalla nuorena tyttönä.

Ester Katrina Hokkanen o.s. Käki 1906-1795															
Katrina Mahkonen 1867-1912								Samuel Käki 1869-1936							
Carolina Kosonen 1835-1870				Johan Mahkonen 1834-1902				Anna Koskimies 1845-1928				Adam Käki 1842-1927			
Maria Tikka 1815-1843		Carl Kosonen 1808-1859		Maria Paackain 1800-1881		Staffan Mahkoin 1800-1858		Maria Äyräväin 1817-1903		Nicodemus Koskimies 1822-1859		Lisa, Elisabeth Mitikka 1820-1885		David Käki 1816-1872	
Helena Johansdr Liiri 1790-1871	Anders Simonsson Ticks, Tickain 1788-1840	Maria Simonsdr Parkoin 1770-1834	Jacob Eriksson Kosonen 1767-1823	Catharina Christersdr 1777-1847	Marcus Michelsson Paackain 1769-1818	Beata Georgsdr Laisi/Loisi 1771-1808	Gabriel Michelsson Mahkoin 1762-1816	Valborg Jöransdr Seppä 1795-1832	David Michelsson Äyräväin 1790-1844	Elisabet Nicodemi Kotoin 1804-1837	David Adami Koskimies 1800-1858	Sara Eliaedr Kauppila 1796-1852	Adam Erici Mitikka 1794-1852	Helena Andersdr Junni/Myllyin 1791 -	Adam Davidi Käki 1785-1826

perheemme Rhode Islandille suuntautuneiden kahden matkan perusteella. Ester matkusti etelään yleensä bussilla yli 20-tuntisen matkan ja viipyi viikon tai kymmenen päivää. Hänen pitkätkä hiuksensa, palmikoidut ja ylös nostetut kuin kruunu, loivat kuninkaallisen vaikutelman samalla kun hänen aurinkolasinsa ja teräväkärkiset kenkensä antoivat mielikuvan elokuvatahddesta, joka on tullut kaupunkiin saadakseen osansa etelän auringosta. Tapaamistemme välillä hän lähetti meille toisinaan paketteja, jotka olivat täynnä hänen työnantajansa kutsulta ylijääneitä, vieraille tarkoitettuja pieniä lahjoja, joita jaettiin kiitoksen eleenä osallistumisesta tilaisuuteen. Nuorallatytöt saivat meidätkin hetkeksi tuntemaan olomme varakkaiksi. Suurin yllätys oli kuitenkin se, mikä avasi silmäni elämän mahdollisuuksille: kutsu vierailulle hänen luokseen sinä kesänä, kun olin 16-vuotias.

Camp Essussa oli yksi päällystämätön tie, joka johti suoraan Esterin pihalle. Hänen talostaan oli näkymät Pasquiset-nimisen lammen suuntaan. Auringonpaisteen kimallus vedessä aamuisin oli kuin metsän halki kiitävä nauru, kutsuva ja leikkisä, ja niinä

muutamina viikkoina sain maistaa toisenlaista elämää - sitä, mikä sopi metsän ja auringon vuodenaikoihin.

Kylälle meno ilman autoa (Ester ei koskaan oppinut ajamaan) oli puolen päivän seikkailu: piti soutaa järven kaukaisimmalle rannalle, nostaa vene rannalle, patikoida metsän läpi tielle, seurata asfaltoitua tietä pikku kaupalle ja postitoimistolle. Matkan varrella ja takaisin palatessa pysähdyimme naapureiden ja ystävien luona todetaksemme, että kaikki oli hyvin ja nauttiaksemme kupin kahvia. Kalastus ja mustikoiden poiminta olivat päivittäisiä toimia, ja kerran tai kahdesti viikossa lämmitettiin puusauna iltaisin. Arvostettuja päivien joukossa olivat suomalaisten ystävien ja harvoin nähtyjen sukulaisten vierailut: tädit Minnie (Vilhelmiina) ja Caroline (Karolina). En ymmärtänyt silloin suomen kieltä, joten olin ulkopuolinen monessa keskustelussa, mutta tulini tietoiseksi toisenlaisesta elämästä, pienistä salaisuuksista ja niistä rypeistä, mitä nämä sisaret ja muut maahanmuuttajat toivat kotimaastaan mukanaan. Olen jopa löytänyt hyödyllisen matkamuiston paikallisesta suomalaisesta osuuskaupasta: taskukokoisen

Suomi–englanti-sanakirjan, nyt vuosien käytön jälkeen hyvin kuluneen.

Sen kesän jälkeen näin Esteriä enää vain kerran, sillä hän sairastui syöpään ja kuoli ensimmäisen collegevuoteni ensimmäisellä puoliskolla vuonna 1975 Shannockissa Rhode Islandilla. Esteristä ei tullut julkista tähteä, mutta lapsenlapset ovat onnistuneet monella rintamalla, kiitos Esterin rohkeuden jättää kotisaari Johanneksessa. Kahdesta pojanpojasta tuli ammattimuusikkoja. Niles ja Erik Hokkanen säveltävät, esiintyvät soittaen ja laulaen kotiosavaltioissaan sekä käyvät kiertueilla Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Ted Hokkanen on erityisen taitava puun käsittelijä, taiteilija ja todellinen puuseppä, joka pystyy valmistamaan mitä tahansa taloista ja huonekaluista hienoihin puisiin koristeistoksiin. Neljäs pojanpoika, John Bond Hokkanen, on perehtynyt juridiikkaan ja hallitsee myös tietokonemaailman. Hän on perheemme sukututkija, joka DNA-testejä analysoimalla on pystynyt löytämään ja yhdistämään sukuumme ennestään tuntemattomia sukulaisia. Ainoana naispuolisena lapsenlapsena olen aikuisena opetellut suomen kieltä. Olen

matkustellut Pohjois-Karjalassa ja opiskellut karjalaista kulttuuria Joensuun yliopistossa ymmärtääkseni paremmin Esterin kotimaan historiaa. Nyt, kun muutaman vuoden kuluttua olen eläkeiässä, odotan palaamista Suomeen ja vuosien varrella kertyneiden tarinoiden kirjoittamista.

En koskaan saa kaikkia isoäitini elämän palapelin palasia paikoilleen, mutta tutkimuksen ja nykypäivänä saatavilla olevien laajojen internetin lähteiden ansiosta kuva hänen elämästään maahanmuuttajana Uuraasta Amerikkaan avautuu kirkkaammin.

– Karin Hokkanen –

Vuoden ruoka – ruisleipä

Ruisleipä on taas löydetty. Tuo minulle niin rakas karjalainen, kotona leivottu ja paistettu. Olen sen ystävä. Kuitenkin on turha kinastella siitä, mikä on hyvää ruisleipää. Se on makuasia. Siitä saa olla eri mieltä. Leipää voi tehdä monella eri reseptillä. Se voi olla karjalaista leipää. Se voi olla reikäleipää. Minkä maun on lapsena suuhunsa saanut, on paras. Pääsin sen makuun silloin, kun ensi kerran sain punnerrettua itseni taikinapytyn reunaan vasten

pystyyn, ja sormeni ylettyivät taikinaan ja sitten suuhun. Noina aikoina ei meilläkään ollut leivästäkään pula. Sitä tehtiin joka torstai, se oli ruisleiväntekopäivä, piirakat tehtiin lauantaina. Leipää tehtiin uunillinen joka viikko eikä uuni ollut pieni, niin eivät leivätkään, syöjiä oli pöydän ääressä keskimäärin kymmenkunta.

Tuli sota-aika. Alkoi jatkosota. Miehet rintamalla, perheestä kaksi, veljekset kaikki neljä. Asuimme evakkopaikassa. Oli minun työni pitää huoli ruokahuollosta, kiertää päivittäin kaupasta toiseen. Eivät minun korttijauhokupongit tahdoneet millään kelvata kauppiaille, heidän olisi pitänyt saada leikata enemmän kuin oli määrä. Sain jatkuvasti tulla ilman jauhoja kotiin. Olen siitä asti vihannut kaupassakäyntiä. Sain trauman, joka ei koskaan häviä.

Olen kuullut myöhemmin jo ruokapulan hellitettyä äijän suusta toisesta päästä pöytää ärähdysten; ”Ei ruua kans saa leikkii.” Nyt sitä leikkimistä näkee tv-katselijat ja lehdenlukijat niin halutessaan.

Kyllä nykyisellä kaupan leivälläkin pärjää, kunhan leipurit mallittaisivat paistaa sen kypsäksi, silloin huonompivatsainenkin voisi sitä nautinnolla syödä. Ainakin kaksi päivää leipomisesta vatsa kestää sitä paremmin, vaikka maku kärsiikin.

– Pellonpoika –

Ruisleipä

(Johannekselaisii ruokii: perinnekilpailun satoa)

Taikananjuurta • (Hiivaa) Haaleaa vettä • Ruisjauhoja • Suolaa

Taikananjuuresta, ruisjauhoista ja haaleasta vedestä sekoitetaan sakeahko velli, jonka annetaan peitettyinä lämpimässä paikassa välillä sekoittaen hapata seuraavaan päivään. Kun kuoha alkaa laskeutua taikananjuuren päältä, se on sopivan hapanta. Sitten lisätään suola ja jauhoja, annetaan vielä seistä noin pari tuntia ja alustetaan lisäten jauhoja tarpeen mukaan. Taikina on valmista kun se alkaa irrota käsistä. Tämän jälkeen taikina saa nousta. Taikanan sanottiin olevan valmis leivottavaksi ”kun sen keskelle nyrkillä painettu kuoppa tai kämmensyrjällä painettu risti on umpeutunut”. Taikinasta pyöritetään suippopäisiä kartioita, suippo painetaan alas ja leipien annetaan nousta. Nousseet leivät alennetaan kevyesti taputtaen, annetaan vielä hetken nousta ja paistetaan kuumassa uunissa (n. 200 °) leivän koosta riippuen tunnin, puolitoista.

Taikanajuuri

(Koiviston kiiskiläläisten keittokirja: <http://www.kiiskila.info/keitto02.htm>)

0,5 kg hapanleivän paloja
5 l haaleaa vettä
Ruisjauhoja

Liota leivänpaloja yön yli. Hienonna leivänpalat ja lisää jauhoja. Anna velliin hapattua lämpimässä 3 vuorokautta välillä jauhoja lisäämällä.

Karjalan Liiton naistoimikunnan valitsema vuoden leivonnainen:

Pyhäjärveläinen puolielava-setsuuri

Ohje Jaakko Kolmosen kirjasta Karjalan ja Petsamon pitäjäruoat.

1 l vettä
2 ½ dl ruisjauhoja
50 g hiivaa
1 rkl suolaa
2 rkl kuminaa
1 dl rusinoita
17 dl vehnäjauhoja
siirappia tarvittaessa

1. Kuumenna vesi noin 70 asteeseen. Sekoita ruisjauhot veteen ja jätä taikinapohja lämpimään paikkaan imeltymään yön yli.
2. Sekoita aamulla taikinapohjaan desi kiehuva vettä, rusinat, suola, kumina ja muserrettu hiiva. Sekoita härkimellä joukkoon puolet vehnäjauhoista. Anna taikanan käydä tunnin verran. Taikina saa kunnolla kuplia.
3. Tarkista taikanan maku, Taikina saa olla hieman makeaa. Lisää tarvittaessa siirappia. Alusta kiinteä taikina ja jätä se nousemaan lämpimään paikkaan.
4. Leivo taikinasta kolme pitkulaista leipää eli pulkkia. Anna leipien kohota kunnolla. Leikkaa niiden pintaan 3–4 viiltoa ja voitele leivät sokerivedellä.
5. Paista leipiä 225 asteessa 40 minuuttia. Leipä on kypsää, kun pohja koputettaessa kumisee.

Johannes-Seuran kotiseutumatka 2.–4.6.2017

Tervetuloa perinteiselle kotiseutumatkalle Viipuriin ja Johannekseen. Majoitus hotelli Lokissa Johanneksessa. Matkakohteena Johanneksen kylät: Vaahtola, Rokkala, Kukkola, Kaijala, Koskijärvi, Karhula, Tikkala sekä saarikohteet Haltiansaari ja Revonsaari.

MATKAOHJELMA, REITTI JA AIKATAULU

2.6. (perjantai) Lieto-Turku-Paimio-Salo-Helsinki-Porvoo-Hamina-Vaalimaa-Viipuri-Johannes	
Lieto/ Shell Roine.....	5.30
Turku/ Linja-autoasema (tilausajolaituri 9)	6.00
Paraisten th.	6.15
Piikkiö/ Shellin pys.	6.25
Paimio/ Vistamatkat, Vistantie 24.....	6.40
Halikko/ Desing Hill (tarvittaessa)	7.05
Salo/ Piihovi (tarvittaessa)	7.10
Suomusjärvi/ TB-Kivihovi (tarvittaessa)	7.30
Lohja/ ABC	7.50-8.20
Espoo/ ABC-Nihtisilta liikenneasema tarvittaessa	8.50
Helsinki/ Kiasman pysäkki	9.15
Karhula/ Amiraali (ruokailumahdollisuus).....	10.50-11.50
Vaalimaa/ tullit+Viipurin Veikot	12.50-14.30
Viipuri	
Johannes/ Lokki-hotelli, majoitus	
Päivällinen hotellin ravintolassa	18.00

- 3.6. (lauantai) Johannes/kylät ja saaret**

Aamiainen hotellissa. Hotellin edestä kävellen veneelle rantaan, jonka jälkeen bussilla kylille. Saarissa oloaika sopimuksen mukaan. Kylillä viipymiset myös sopimuksen mukaan. Paluu hotellille ja päivällinen.
- 4.6. (sunnuntai) Johannes-Viipuri + kotimatka Viipuri-Helsinki-Turku**

Aamiainen hotellissa. Huoneiden luovutus ja tavarat bussiin. Ajo Viipuriin ja ostokset. Kotiinlähtö kaupporilta klo 13.00. Ajo Vaalimaalle, tullit ja tax-free ostokset. Ajo rajalta Karhulaan Amiraaliin, jossa ruokailumahdollisuus. Tauko myös Lohjalla. Ajo Turun seudulle, jossa olemme n. klo21.

- Matkan hinta 259 €/hlö + viisumi 75 €/hlö sisältää seuraavat palvelut:**
  - ◆ bussimatkat Vistamatkojen hyvin varustetulla bussilla
  - ◆ majoitus Johanneksessa hotelli Lokissa H2 huoneissa
  - ◆ aamiaiset x2 ja päivälliset x2
  - ◆ viisumi, Viisumikeskuksen palvelumaksu, Fennian matkustajavakuutus, rekisteröintivero Venäjän valtiolle, sekä toimiston viisumintäyttökustannus
  - ◆ matkaemännän/Liisa Katajainen ja Vistamatkojen kuljettajan palvelut

Lisämaksusta: H1 lisämaksu 30€/yö ja mahdolliset taksikuljetukset ja venekuljetukset. Jos et varaa matkaa huonetoverin kanssa yhdessä, varaudu maksamaan H1 lisä. Venekuljetukset pyritään järjestämään samoilla veneillä kuin aikaisempinakin vuosina. Venekuljetuksen hinta maksetaan bussissa menomatkalla. Venekuljetuksen hinta ei sisälly perushintaan.

Matkan hinta perustuu 31.12.2016 mennessä julkaistuihin ja kyseisenä päivänä voimassa oleviin hintoihin, tariffeihin, valuuttakursseihin ja veroihin. Niiden muuttuessa pidätämme oikeuden muuttaa hintoja vastaavasti. Peruutus- ja matkaehdot matkatoimistosta. **Vastuullinen matkanjärjestäjä matkatoimisto Vistamatkat Oy Paimio.**

- Muita yksityiskohtia:**

Varausmaksu **100€/hlö** ilmoittautumisen jälkeen sopimuksen mukaan. Loppumaksu **159€/hlö +75€/hlö** 28.4. mennessä, sen jälkeen varauksen yhteydessä. Viisumia varten passitiedot 28.4. mennessä.

Esitätetty viisumikaavake täyttöohjeineen lähetetään matkustajalle varausmaksun jälkeen. Papereiden palautus 28.4. mennessä.
- Viisumia varten tarvitaan:**
  - ◆ hyvätasoinen, mustavalkoinen passikopio kuvasivuaukeamasta
  - ◆ 1 kpl passikuva
  - ◆ esitätetty viisumianomuskaavake täytettynä

HUOM. Matkalle tarvitaan passi, jonka pitää olla voimassa 6 kk matkan jälkeen. Matkan varaukset **Liisa Katajainen** puh. 040-7410425 tai vastuulliselta matkatoimisto Vistamatkoilta puh. 02-4775600.

Hörkön sukuseurojen matka Johannekseen 26.5. – 28.5.2017

Tervetuloa kotiseutumatkalle Viipuriin ja Johannekseen.
Huom. Myös seuraan kuulumattomat ovat tervetulleita mukaan.
Majoitumme Viipurissa hotelli Viipuriin.

Matkasuunnitelma:

26.5. perjantai	
Lieto / Shell-Roine.....	klo 5.30
Turku linja-autoasema (laituri 9)	6.00
Piikkiö / Shellin pys.	6.20
Paimio / Vistamatkat Vistantie 24	6.30
Halikko / Design Hill (tarvittaessa)	6.40
Salo/Piihovi (bussiruudut, tarvittaessa)	7.00
Lohja / ABC-Routio	7.40–8.10
Helsinki / Kiasman pysäkki (tarvittaessa)	9.15
Karhula /ABC-Amiraali (tauko)	10.45–11.45
Vaalimaa/ Ylä-Urpala tullit.....	n. 12.30–14.00
Viipurin Veikot (ostoksia+ rahanvaihtoa). n.	14.10–14.30
Viipuri, hotelli Viipuri, majoittuminen	n. 15.30
Viipurin kirjasto ja omatoiminen kaupunkikierros	
Päivällinen	19.00

- 27.5. lauantai: Kotikyläpäivä Johanneksessa (omat eväät mukaan)**

Aamiainen hotellissa. Lähtö hotellilta klo 8.30 Johannekseen, jossa käydään muistomerkeillä ja jatketaan Kaijalaan, Koskijärvelle, Tikkalaan ja Karhulaan. Edetään hitaasti läpi kylien välillä pysähdellen, mahdollinen asuinpaikkojen esittely autosta. Halukkaat jalkautuvat kylille. Kahvittelemme Koskijärvellä Antti Hörkön entisen talon kohdalla n. klo 13.00.

Lähtö Viipuriin klo 15 tienoilla - sovitaan matkalla tarkemmin. Päivällinen Pyöreässä tornissa 19.00.

28.5. sunnuntai: Viipuri-Vaalimaa-koti

Aamiainen hotellissa. Huoneiden luovutus ja tavarat bussiin 9.00. Ensin Punaisenlähteentorin kautta, minkä jälkeen mahdollisuus käydä pellavakaupassa (avautuu klo 10) ja sitten kauppahallilla. Lähtö 12.30 Vaalimaalle, jossa tullimuodollisuudet ja mahdollisuus täydentää ostoksia taxfree-myymälässä.

Paluureitti sama kuin tulomatkallakin. Tarpeelliset tautot matkalla (Karhulassa ja Lohjalla). Turun seudulla olemme 21.00 tienoilla.

Matkan hinta 255 €/hlö + viisumipaketti 75 €/hlö=yht. 330 €/hlö

- Hinta sisältää seuraavat palvelut:**
  - ◆ bussimatkat ohjelman mukaan Vistamatkojen bussilla
  - ◆ majoitus Viipurissa hotelli Viipurissa 2 hengen huoneissa
  - ◆ aamiainen x2 ja päivällinen 2x
  - ◆ rekisteröintimaksu hotelliin + viisumi, sen sähköinen siirto
  - ◆ viisumikeskuksen palvelumaksu
  - ◆ Fennian matkustajavakuutus
- Lisämaksusta**
  - ◆ 1 hengen huoneen lisämaksu 55 € (Jos ilmoittaudut yksin, varaudu maksamaan H1-lisä)
  - ◆ mahdolliset pääsymaksut (esim. Viipurin kirjastoon) tai muut palvelut
- Ilmoittautumiset ja tiedustelut**

Eira Laiho.....040 5129135
Reijo Hörkkö 040 4191556
Kaija Sipilä.....040 8466305
Soile Suomi 050 3427600

- Saat ilmoittautumisen jälkeen matkatoimistosta varaus- sekä loppumaksulaskut.
- ◆ varausmaksu **100 €/hlö** (eräpäivä n. 2 viikkoa ilmoittautumisesta; viimeistään 15.03.)
  - ◆ loppumaksu **155 €/hlö + 75 €/hlö** (eräpäivä 21.04.)
- Kirjeessä on mukana esitätetty viisumikaavake ja täyttöohje, täytä se ja palauta osoitteeseen Vistamatkat, PL 81/ Vistantie 24, 21531 PAIMIO 21.4. mennessä.

- Viisumia varten tarvitaan myös
- ◆ hyvälaatuinen passikopio kuvasivuaukeamasta
  - ◆ 1 kpl hyvälaatuinen vaaleataustainen värillinen passikuva (ei 6 kk vanhempi)
- Tarkista, että passisi on voimassa 6 kk matkan jälkeen ja että se on ehjä.
- Matkan hinta perustuu 1.1.2017 vallinneisiin hintoihin ja määräyksiin sekä sovitтуun minimilähtijämäärään, niiden muuttuessa pidätämme oikeuden muuttaa hintoja vastaavasti.
- Vastuullinen matkanjärjestäjä matkatoimisto Vistamatkat Oy.
- Tuuthaa siekii mukkaa!

MATKATOIMISTO

VISTAMATKAT

PAIMIO, VISTANTIE 24, PUH. 477 5600, FAX. 477 5614

Päätilän koulupiiriläiset

KEVÄTTAPAAMINEN

Lauantaina 22.4. klo 13:00 Littoisten monitoimitalolla Haastellaa, laulellaa ja kohviikii saahaa. Pien paketti mukkaa.

Tervetulloo Littoisii Johtokunta

Kaislahden koulupiiri kokoontuu lauantaina 29.4.2017 klo 13:00 Littoisten monitoimitalolla, huoneet 1 ja 2.

- Suunnitellaan tulevaisuuttamme - Riittääkö meitä kaislahtelaisia? -
Kotiseutumatka - Juodaan pullakahvit ja haastellaan
Kaikki mukaan, myös muut! t: Kylätoimikunta

Karhulalaiset kokoontuvat sunnuntaina 2.4. Liedon kunnantalolla, Kirkkotie 13, Lieto kello 15.00.

Tervetuloa! – Jari Sairanen –

Littoisten Karjalaiset ry Kevätkokous sunnuntaina 19.3.2017 klo 13.00

Ritva ja Seppo Santasella Paaskalliontie 3 a 2, Rusko. Kokouksen jälkeen vietämme tupailtaa. Tervetuloa! **Hallitus**

UURAS-KILTA ry:n sääntömääräinen vuosikokous lauantaina 22.4.2017 kello 14.00 Karjalatalon Wiipuri-salissa (3. kerros). Kahvitarjoilu.

Tervetuloa! **Uuras-Kilta ry:n hallitus**

Vaahtola-Rokkala-Riionsaari kevättapaaminen lauantaina 18.3. klo 13 Littoisten Monitoimitalolla (osoite: Tallakatu 2 Littoinen).

Tervetuloo haastamaa ja muistelemmaa!

- Simo Hörkön Sukuyhdistys ry**

VIISIKOKOUS sunnuntaina 2.4.2017 klo 13.00 Piikkiössä Johannes-Seuran toimistossa Myllytie 1

Kahvitarjoilu. Kokouksen jälkeen muistelemme Simon lasten elämää Johanneksessa sekä nyky-Suomessa evakkotaipaleiden jälkeen. Voit ottaa valokuviaakin mukaan. Ilmoittautuminen 30.3.2017 mennessä **Eira** p. 0405129135 tai eira.laiho@dnainternet.net

– Johtokunta –
-

Kotiseutumatka Viipuriin 27.–29.6.2017 (Ti-To)

Matkan hinta 340 €/henkilö, 2hh:ssa, sis. puolihoidon ja ryhmäviisumin. 1 hh lisämaksu 35 €/hlö.

Matka on Kaislahden perinteinen matka. Myös Uuraan saariston kylät, Päätilä, Hannukkala, Kivitokee ja Uuras + muut.

Ilmoittautuminen **Turun Neva Tours Oy**, ensi tilassa. + Varaukset ja tiedustelut, kaikki hoituu siellä. **Saija tai Alina**, Eerikinkatu 20, 20100 Turku, puh. 02 2767 065-

Majoitus hot. **Druzhba**, Viipuri, jossa illallinen, aamiaiset, lounas myös **Pyöreä Tornissa**.

Matkaohjelma 27.6.

06.00 ..... Lähtö, Turku linja-autoasema
06.15 ..... Kaarina, Paraisten tienhaara
n. 07.10 .... Lohjajharjun ABC
08.30 ..... Helsinki, Kiasman pysäkki
n. 09.50 .... Loviisa/Siltakylän ramppi
n. 9.55 ..... Kymminlinnan ramppi
11.00 ..... Vaalimaa – mahdollisuus ruokailuun
(ei sisälly hintaan)

Rajamuodollisuudet

12.00 ..... Viipurin Veikot, rahanvaihto ja eväsostokset
15.30 ..... Viipuri, majoitus hotelli Druzhba
18.00 ..... Illallinen, sis. hintaan

28.6.

08.00 ..... Aamiainen, jonka jälkeen matka Uuraaseen
15.00 ..... Lounas, Pyöreä Torni, sis. hintaan
Ilta vapaa.

29.6.

08.00 ..... Aamiainen, jonka jälkeen jatketaan kohti toria
ja ostoksia
14.00 ..... Kotimatalle

– Mietteitä ehdokkuuden äärellä –

Vanhan ystäväni yllättävä kutsu kunnallisvaaliehdokkaaksi johti monenlaiseen pohdintaan. Vaikka seuran tiiviisti ja aktiivisesti politiikkaa, ei minulla aiemmin ole herännyt varsinaista kiinnostusta pyrkiä itse siihen mukaan. Ehdokkaaksi ryhtyminen vaati parin yön harkintaa, ennen kuin päätin ottaa haasteen vastaan. Isäni **Pentti Haltia** (1922-1996) oli kotoisin Johanneksen Haltiansaaresta ja äitini **Hilkka Haltia** (s.1924) Hämeestä, Ikaalisista. Olen siis perinyt yhdistelmän karjalaista vilkkautta ja hämäläistä hitautta, joista jälkimmäisen kylläkin näen mieluummin harkitsevuutena. Tämä piirre asiassa korostui.

Kuntapolitiikka tuntuu usein jäävän monelle valtakunnan politiikan varjoon. Toisaalta monet oman kunnan asiat ja päätökset kuitenkin herättävät ajatuksia ja kysymyksiä ja ovat erittäin tärkeitä kuntalaisten kannalta sekä lyhyellä että etenkin pidemmällä tähtäimellä. Valtio varsin tehokkaasti jo huolehtii omalta osaltaan korotuksista, jotka vaikuttavat suoraan vaikkapa asumiskustannuksiin. Kuntatasolla tulee pähkäiltävää lisää: ”Oliko tuo kiinteistöveron tai vesimaksun korotus varmasti tarpeellinen. Varsinkin, kun kunnallisvero nousee vaikka kunnalla menee erittäin hyvin vertailtaessa moneen muuhun kuntaan, jne”. Kunnan tulisi olla vastuullinen ja pyrkiä huolehtimaan palvelutuotannon kehittämisestä niin, että palvelujen laatu ja hinta ovat hyvin tasapainossa. Palvelujen maksajien – kuntalaisten ja yritysten - ja koko kunnan parhaaksi on pyrittävä välttämään hyvinvointia syöviä korotuksia.

Nuoruusvuosina minulla oli kiinnostusta sekä tekniikkaan että ihmisten kanssa toimimiseen. Hankin peruskoulutuksen molemmista suunnista. Suoritin vielä työn ohessa tuotantotalouden tutkinnon Helsingin Teknisessä

Korkeakoulussa. Työ vei kansainväliseen ympäristöön ja ”elämästä oppimiseen” Telestellä sekä Nokian tehtävissä, mm. Englannissa muutaman vuoden ajan. Työssäni ensimmäinen kysymys uusia haasteita kohdatessa on aina ollut, onko itselläni tehtävään tai toimeksiantoon jotakin annettavaa? Olen kohdannut monimutkaisia tilanteita ja ongelmia, joihin on pitänyt löytää eri osapuolten hyväksyttävissä olevat ratkaisut. Onnistuminen edellyttää usein uusia näkökulmia, mutta ennen kaikkea yhteistyökykyä ja diplomaattisuutta erilaisten ja eri kulttuurista tulevien ihmisten kanssa. Yhdessä tekemällä asioita saadaan vietyä eteenpäin rakentavasti.

– Juha Haltia –

Kuntien rooli tulevaisuudessa tulee enenevässä määrin perustumaan kuntalaisten ydinpalvelujen turvaamiseen. Se vaatii uusia ratkaisuja palvelutuotannossa. Tulee pyrkiä pikemminkin kuntalaisten talouden kohentamiseen sen sijaan, että kuntalaisten maksukykyä koetellaan verojen ja maksujen automaattisilla korotuksilla ja mahdollisilla lisämaksuilla. Helppojen ratkaisujen, korotusten sijaan, löytyy varmasti useita vaihtoehtoisia keinoja. Tämä edellyttää luonnollisesti avointa yhdessä miettimistä ja toteutusta.

Työssäni olen oppinut olemaan varovainen lupausten kanssa. Kuitenkin kuntalaiset olisi saatava vakuuttuneeksi siitä, että heitä kuullaan päätösten teossa ja ollaan kaikki ”samassa veneessä”, jota yhdessä kunnan päättäjien kanssa soudetaan eteenpäin. Aktiivisuus on ainakin tärkeää, kuten opetti isäni, joka sodassa viettämiensä vuosien jälkeen joutui jättämään kotiseutunsa Johanneksen, lähti merelle ja teki Suomen kauppalavaston päällystössä lähes 40-vuoden uran: ”Jumala suojelee merimiestä, mutta itse pitää soutaa”.

– Juha Haltia –

Suomi 100 luentosarja Paimiosalissa klo 18

(Vistantie 18, Paimio)

Tammikuussa alkanut sarja jatkuu

Ma 13.3. Sotahistoriaharrastaja Seppo Posio: Talvisota.

Huom! Vapaa pääsy. Paimion sotaveteraanit ja Paimion Karjalaseura tarjoavat luennon. Luento alkaa klo 18.30!

To 20.4. Prikaatinkenraali Pentti Airio:

Paimiolaiset sodan koettelemuksissa 1939–1944.

Luennot syksyllä (tarkennuksia myöhemmin):

To 7.9. Suomenhevospasvattaja S. Posio: Suomenhevonen

To 12.10. Kirjailija Anna Kortelainen:

Elämää saarella: Vasili Kandinski ja Sergei Rahmaninov Suomessa 1917
Marras-joulukuu Historioitsija Timo Soikkanen: Kekkonen ja naiset

Pääsymaksu 6€/luento tai luentopaketti yht. 28€

Lippuja myydään myös ovella ½ tuntia ennen luentoja

Ilmoittautumiset ja lisätiedot:

www.opistopalvelut.fi/paimio tai p. 02 474 5316

Järj. Paimion opisto ja Paimion Karjalaseura ry

Pidätämme oikeudet muutoksiin

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585

Faksi (02) 243 5100

Gsm (0400) 824 767

markku.hiiri@testipiste.fi

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: **keskiviikkoisin** klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä

ja **kolmantena arkilauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone,

Kaija Sipilä, Outi Sivosavi ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu,

palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2017:

Vuosikerta (9 lehteä) 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan,

muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti

ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sat-

tuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään

ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy

Karjalan Liiton tapahtumia keväällä 2017

18.3. Piirakkakurssi

8.4. Karjalaiset kevätmarkkinat

8.4. Rakkaus ja sota -elokuva Helena Eevasta

6.5. Käspaikan kirjannon perusteet

